

11 שיחות נפרדות

עִתָּה א':

המורה רבקה: הגידי נא לי! הרי היית חובשת פאה!
למה עברת למטפחת, אני שמה לב בזמן האחרון שאת חובשת אך ורק מטפחת?

המורה שרה: אָ – אָ – אָ ! זה סיפור שלם מורכב וארוך!
לא עשיתי את זה סתם ככה!

רבקה: אני מבינה מעצמי שצעד כזה לא עושים סתם ככה, כי הרי גם לי עולות ובאות כבר הרבה זמן מחשבות על נושא הפאה, ומפעם לפעם אני הרבה מהרהרת ומערערת על זה, וכן הרבה חברות דיברו איתי על הנושא, וחושבני שכל אשה בעולם חושבת על זה מידי פעם –
"מה קורה עם הפאה"?

עוד לא הגעתי לשלב המעשי, כי היצר הרע הוא אומן ומומחה גדול איך לטרפד צעד כזה בכל מיני טענות והסברים, לשבש את השכל הפשוט והבהיר על ענין הפאה, ובטוחני שאותו היצר לא פסח גם עליך ולכן, אני מעוניינת מאד לשמוע את הסיפור שלך.

- איך זה קרה שעברת למטפחת?

- מסקרן אותי מאד לדעת איך התחיל המפנה?

- איך היה המהלך, ומה התלווה במשך כל התהליך, עד להורדת הפאה?

שרה: אספר לך את כל האמת!

קודם כל, עליך לדעת שהיות ואנו משתייכים לחוג שבדרך כלל חובשות פאות, ממילא חבשתי פאה באופן אוטומטי בלי לחשוב על זה אפילו לרגע ובטרם אספר לך את סיפורי, אומר לך כהקדמה, שאף שבמשך הזמן לאחר חתונתי נודע לי משכנות וחברות שונות ומפרסומים שונים שזה לא כל כך פשוט וחלק, ושיש מחלוקת גדולה בזה בין הפוסקים יש מתירים ויש אוסרים, אפילו בפאות של פעם ומה נאמר כבר בפאות של ימינו שכולן יודעות איך הן נראות, וכל אחת הרי רוצה להיות הכי טובה וכו'.

אע"פ כן חשבתי שדי נוח לי ונעים להמשיך לצאת לרשות הרבים בפאה כמו שהורגלתי מתחילת הנישואין, **מה גם שהתחנכתי עליה בצעירותי ובבחרותי שהרי כל הגננות והמורות והמחנכות כולן חבשו פאות, ולא שמעתי בסמינר מילה אחת בהסברת נושא כיסוי ראש האשה לאחר שנישאת, שהטעם הוא משום צניעות וזה לבד מעניין ומפליא אותי מאד, זה נשאר אצלי תמיהה עצומה, למה לא מלמדים עיקר עקרוני ומרכזי כזה בכל הסמינרים.**

אבל כאמור שכך התחנכתי, ולא שמעתי מילה על זה, וגם הרי המראה הסטנדרטי בציבור הליטאי ואף התורני הוא כך, והיה חשוב לי שאראה 'כמו כולם'.

ויותר מזה התפעלתי בתוכי מהליברליות של התורה, כביכול, שאשה יהודיה המחוייבת בשמירת המצוות, מותר לה להיראות כל כך יפה, חיפשתי צידוקים לעצמי, שמא זה עושה קידוש ה' ומקרב רחוקים וכו', אם כי במהלך השנים התחיל להיות מונח לי בתת ההכרה, שאשה צריכה להצניע את יופיה מגברים זרים, והייתי נבוכה בזה מדי פעם, איך אפשר בימינו לצאת בפאה שמייפה אותה כשיער ואף הרבה מעבר לזה? **אך לא התעמקתי** בדבר הרבה, **וגם עוד לא ידעתי** שיש חומר קריאה בנושא וש אפשר לשמוע בטלפון הסברים ברורים מהמקורות על כל נושא הפאה, **שאפילו כל בחורה צעירה תוכל להבין בקלות הכל על בוריו** ושמתני על כי שפר גורלי להיות בצד המתירים במחלוקת זו, עד שהתוודעתי לחומר קריאה רב בנושא.

ולאט לאט התגבשה אצלי שאיפה לחקור את הנושא, וככה זה התקדם עד שקיבלתי משיכה גדולה (שמשכה אותי) לחקור את כל האמת על הפאה, מה גם שמצוות כיסוי הראש היא ממצוות האשה.

ובפרט כשראיתי והתבוננתי איך רבבות אלפים גברים ונשים שנולדו בבית שלא ידעו מאומה על יהדות וחיו חיי תענוגים וכו', עוזבים את הכל ומצטרפים אלינו, וחזיתי עין בעין איך שמתממש לעינינו הפסוק (עמוס ח,יא) "והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' ". אמרתי, בואו ונשמע את דבר ה'! חשבתי, וכי רק החילונים והחילוניות צריכים לחזור בתשובה? ומה אתנו? הרי

אנחנו מתחננים "השיבנו אבינו לתורתך... והחזירנו בתשובה שלימה לפניך" ומתוודים... אבל אנחנו ואבותינו חטאנו, אשמנו בגדנו... תעתענו" וכי אנחנו אומרים את זה רק מהשפה ולחוץ? וכשמגיע למעשה מתחמקים! נפעמתי והחלטתי, שהגיע הזמן שנחשוב על עצמינו ונתרגם את זה לשפת המעשה.

שמחתי כשבהשגחה פרטית סיפרו לי שהיום המצב הוא שאם רוצים ומשתדלים לדעת, יש המון חומר קריאה בנושא, וגם יש ממי לשמוע תשובה על כל שאלה ותהיה, וכל מה שתשמעי קראתי ונאמר לי דרך הטלפון במשך שנים, לסירוגין, מתלמידי חכמים מובהקים שונים ומחודדים בנושא הזה ורשמתי לי הכל למשמרת, ושיננתי וחיידדתי את הדברים הרבה פעמים, כדי שזה יהיה אצלי תמיד ברור ומובן וכל אשה יכולה להגיע לזה אם רק תרצה.

תחילה, אספר מספר ידיעות מאלה שנאמרו לי שעבורי היו חדשות ומרעישות ביותר, ידיעות שחלקן קשה לקבלן, אך בהחלט אפשר לברר אמיתותן, ונקשרו אלו אצלי, זו בזו, התחברו כחלקי פאזל מופלא לצורה מושלמת, שהתמונה המשתקפת מהם היא אמת אחת! להלן אותן ידיעות, שאציג אותן בסדר מסוים, כאשר בסדר זה, פחות או יותר, התפתחה אצלי אותה הבנה.

איסור גילוי הראש משום מה?

הבנתי (ממה שקראתי וממה שנאמר לי והוסבר לי דרך הטלפון) שישנם שני סוגי איסור המתייחסים לשיער האשה:

א. פריצות דגברי – איסור דאורייתא – שאשה תגלה שערה כשיש גבר זר [מ"ב סי' ע"ה י' - גדר עולם בהקדמה ובפ"א].

ב. שיער באשה ערוה – איסור דרבנן – לקרוא דבר שבקדושה מול שער אשה שנתגלה ואפ"ל היא אשתו [או"ח סי' ע"ה ס"ב, ומ"ב ה'].
"שיער באשה ערוה" – מתייחס לעצם שיערה של האשה הצומח מראשה, אשר מקבל דין של ערוה מרגע שנישאת, שהרי מאז עליה לכסותו מטעם "פריצות" כדלהלן – כל מקום מכוסה בגוף האשה נקרא

ערוה⁸ – ולכן אף אם תכסה ראשה בשערה שנתלש ונעשה בו פאה לנוי לבעלה, יהיה מותר לקרוא כנגדה קריאת שמע, ברכות ועוד, כי הגוף כבר מכוסה² וכל זה איסור דרבנן בלבד.

לעומת זאת האיסור הראשון שהוא דאורייתא, מתייחס לעצם הנוי והקישוט שיש בשיער, שנאסר לגבר זר משום פריצות ומותר רק לבעלה, ואם לפאה יש אותה פעילות נוי, קישוט, כשם שיש בשיער, אז תהיה אסורה כמו שיער, כמו שכותב ה"חסד לאברהם" "וכיוון דעיקר האיסור [של גילוי שיער] משום פריצות, שהיא מתנאית לבני אדם, מה לי שיער עצמן או שיער נכרית, תורה אחת להם ואסור מן התורה, הואיל וקישוט זה אסרה תורה" – ועוד הרבה פוסקים מתבטאים בלשונם כדברים האלה.

⁸ וחז"ל אסרוהו מהפסוק (דברים נג יד-טו) **וְכִסִּיתָ אֶת צְאֲתְךָ וְגו' וְהָיָה מִחֲנִיךְ קָדוֹשׁ וְלֹא יֵרָאָה בְּךָ עֲרוֹת דְּבָרֶיךָ** – **שצואה וערוה מאוסין הן ואסורין לקריאת שמע משום "והיה מחניך קדוש"**, שכשהצואה מגולה והערוה נראית **אין המחנה קדוש** – וז"ל הרמב"ם ק"ש פי"ג ט"ז – **"כשם שאסור לקרות כנגד צואה כך אסור לקרות כנגד הערוה... וכל גוף האשה ערוה...** ואם היה מגולה **טפח מגופה** לא יקרא כנגדה" ופירש על זה רבינו מנוח בספר המנוחה על הרמב"ם וז"ל: **"...דטפח מגולה מגוף האשה הרי הוא כצואה"**, וז"ל הגר"ז בס"י ע"ד א – **"כתוב בתורה ושבתי וכסית וכו' והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר... כשאנו עוסקים בקריאת שמע... צריך להיות המחנה קדוש שלא תהא צואה מגולה שם ושלא יראה ה' בנו ערות דבר... ואיסור זה [צואה וערוה ממש] הוא מן התורה".** וז"ל בס"י ע"ג ס"א – **"...מדברי סופרים... כל דבר שמביא לידי הרהור נקרא ערוה כמו שאמרו טפח באשה ערוה כמו"ש בס"י ע"ה".** וז"ל בס"י ע"ה ס"ט – **"...היתה ערוה כנגדו והחזיר פניו ממנה... מותר לקרות אצלה ואע"פ שנאמר והיה מחניך קדוש ולא יראה בך... מכל מקום כיון שאמרה תורה ולא יראה בך תלה הכתוב בראיה ולא אסר אלא ערוה הנראית" עכ"ל.**

² ורק מקום בגוף שדרכה לכסות שאם נתגלה גורם הרהור לאנשים נקרא **מאוס כערוה וצואה**, אבל דבר שאינו גוף אף שאסור ללבוש משום "פריצות" **אינו נחשב מאוס**, וכמו בגד אדום שאסור לאשה ללבוש משום "פריצות" (מס' ברכות כ. יו"ד קע"ח א') ומותר בקריאת שמע כנגדה, וכן **וורד על פניה** (מס' כתובות עב: אה"ע קט"ו ד').

עִתָּה ב':

רַבָּקָה: אמרו לי שבמשנה ובגמרא כבר כתוב שנשים נשואות חבשו פאות, וזהו ההיתר של הפוסקים הקדמונים [השלטי גבורים הרמ"א ועוד] שהתירו פאות, ועליהן סומכות כל אלה שחובשות פאות! האמנם?

ערה: נכון! גם לי אמרו כך, אבל אחרי שהתוודעתי לחומר הקריאה בנושא, וחקרתי המון לעומק עם כל מי שיכולתי להשיג את הסכמתו לענות לי בטלפון על כל שאלותי וחקירותי בענין הפאה, ואחרי שגם השגתי בעז"ה את הטלפונים שבהם עונים לכל השאלות באופן ברור שמוכן לכל, דרך כל זה התברר לי הכל מהשורש ומהמקור וראיתי ממש, שכל הראשונים מפרשים שהפאות שנשים הלכו איתן בזמן המשנה והגמרא הוּו תחליף לשיער דוקא ולא למטפחת. כי הם כותבים שרק נשים שהיו בעלות מום בשיער, שיער מועט, מקריח, מלבין ועוד, הזדקקו לפאה בביתהן וחצרותיהן, על מנת שלא תתגננה על בעליהן, משום שבזמנם עוד לא נתגלה ה"זוהר הקדוש" שמחמיר מאד בגילוי שיער גם ברשות היחיד, ועוד לא התפרסם ש"קמחית" זכתה לשבע בנים כהנים גדולים בזכות ש"קורות ביתה לא ראו קלעי שערה" (מס' יומא מז. - ד"מ אה"ע קט"ו ד - מ"ב ע"ה י"ד), והנשים שהיו בעלות שיער מרובה ושחור או בלונדיני, לא היה להן כלל פאה, והלכו גלויות שיער ברשות היחיד (מס' כתובות עב: ובראשונים שם - ועי' מגן אברהם סי' ע"ה סק"ד), וברשות הרבים כיסו שערן במטפחת, ואותן אלו שהיו בעלות מום בשיער, חבשו פאות במטרה להיראות בביתהן ובחצרותיהן למען בעליהן כמו כל הנשים שהלכו שם בגילוי השיער, וכשיצאו לרה"ר כיסו את כל הפאה בדיוק כמו שמכסים שיער עם מטפחת, במטרה להיראות שם ככל הנשים בעלות השיער שכיסו שערן במטפחת כשיצאו לרה"ר, כי זהו הרי כל מטרתה להיראות כמו כולם גם בבית וחצר וגם ברחוב, וכן חשוב היה לבעלות השיער המועט להיראות בעלות שיער ברה"ר, כאשר הפאה נתנה את הנפח במראה מבעד למטפחת, וכן למקרה שהמטפחת תזוז, לא ייראה מומה, כמו שערה הלבן, המועט, המקריח.

קראתי וגם נאמר לי רשימה ארוכה של ראשונים ואחרונים שאפשר לצטט מדבריהם שאכן כך היה, ואביא רק שניים מהם:

הריטב"א (מס' שבת ס"ה)...היינו שאין אשה נותנת דבר **תחת השבכה** [=כיסוי הראש = מטפחת = צעיף] אלא מפני מום שבראשה".

הגר"א ב"שנות אליהו" (משניות שבת פ"ו ה) "יוצאה אשה בפאה נכרית, פירוש, שאין לה שיער, נוטלת שיער ומכנסת **תחת הצעיף** [=כיסוי הראש = מטפחת = שבכה] כדי שתתראה בעלת שיער".

בשנים האחרונות אף התגלה כתב יד של בעלי התוספות (תו"ס ר"י הזקן על מסכת שבת סד:) ששם הם כותבים במפורש שהפאה היתה מכוסה על ידי השבכה וזהו בעצם דעתם של כל מפרשי הש"ס.

כשכל זה נאמר לי והוסבר לי בפרוטרוט, זה היה חידוש גדול עבורי, כאשר לתומי חשבתי שאם פאה מוזכרת במשנה ובגמרא, שהלכו איתה אז הנשים, מן הסתם זה היה מגולה גם ברחוב, כפי **שידעתי** במהלך השנים, ואז בודאי מותר גם היום, יחד עם זה עוד לא הכרעתי לעצמי דבר עדיין, אבל זה הפליא אותי מאד שכל מה **שידעתי** אין לזה כל יסוד, והתערער לי כל הענין של חבישת הפאה.

“ואמנם חמורה היא ההלכה ולא ניתנה להיקבע על פי סיפורים אלא העיקר העיון בגמ' ופוסקים ומסירת נפש להבין קשט אמרי אמת”.

לשונו הזהב של מרן החזון איש, במכתב שנדפס באו"ח סוף סי' ט'

העבודה היותר אהובה לפניו יתברך הוא בירור הדין מן הגמרא, והגר"ח מוואלז'ין היה אומר:
 “כל תפילותי מעודי הייתי נותן בעד דין אחד מחודש מן הגמרא”.

אמונה ובטחון פ"ג יט

“ומטבע בני אדם לקרוא את הכתוב בספר בשטחיות ובמהירות כקורא אגרת, ומקניני החכמה להתרגל לדקדק בלשון חכמים כי דבריהם נכתבו בדקדוק עיוני, וקריאת המהירות וקריאת העיון הן הפכיות על הרוב ותוצאותיהן נגדיות, ובשביל נטיית האדם אל החפזון וביחוד לבעלי תפיסה מהירה, יקרה שחכמים יקראו בספרים וייחסו להם דברים שלא חשבו ולא פיללו, או שלא ימצאו את הדייקנות שבהם, וביחוד בדברים שבאמת הם עמוקים והכתב נפגש בקושיים להבליט את עומקם...

בזמן שבאמת הדבר מפורש בראשונים בלי שום השארת מקום לדון עוד בזה, חשבו רבים שהיא הלכה שלא נתפרשה וכל אחד לוקח לעצמו דרך ישרה להורות משפט ולקבוע הלכה”.

חזו"א, או"ח סימן ס"ד אות י"ד

עִתָּה ד':

רמקה: אבל הרי הסבתות שלנו בגלילות אירופה חבשו פאות!
יש לנו בזה מסורת, ועל זה אנו סומכות, **כך אמרו לי!**

סרה: גם אני חשבתי כך וגם לי אמרו כדברים האלה. אבל אחרי שחקרתי נודע לי ממה שקראתי וממה שנאמר לי והוסבר לי שזה לא בדיוק כך, אלא שחבישת הפאה ברה"ר בדורות האחרונים הינו מנהג שחדר והתפשט בתוך ישראל קדושים לפני כ - 170 שנה, באשמת הצאר הרוסי שגזר על ישראל לשנות לבושם [עי' ערוך השולחן או"ח סי' תקנ"א סי"א "דבזמינו זה שע"פ פקודת המלכות כבר החלפנו תמונת הבגדים"] ולצאת בנות ישראל גלויות ראש, [וכל זה בשיתוף פעולה ובעידודם של "המשכילים"] וז"ל הג"ר שלמה קלוגר (שו"ת שנות חיים שט"ז): "במדינות רוסיא דהגזירה הוי שם שילכו הנשים בשערות שלהם, בעוה"ר בזמן הזה הרבה פרוצות שהולכין בכוונה בשער שלהם - ובפרט במדינות רוסיא דהגזירה שם כן והרבה הולכין כן מכח הגזירה", עכ"ל. רואים מזה, שבמדינות רוסיא הרבה הלכו בגילוי השער מכח הגזירה, וגם בשאר מדינות שלא היתה שם הגזירה, הושפעו ולמדו מהן ומתנועת ההשכלה ונפרצו בזמנם לילך "בכוונה בשער שלהם" כלשונו. וכך נמשך הדבר והתפשט מעיר לעיר וממדינה למדינה גם אחר שסרה הגזירה עד השואה האיומה, וגם אחרי השואה נמשך הדבר כך באמריקה ובעוד מקומות שנשים מבתי יראים ושלמים הלכו לדאבוננו בגילוי השער לגמרי רח"ל, באמרם יש לנו בזה מסורת, הרי הסבתות שלנו באירופה הלכו בגילוי השער כנ"ל.

ונאמר לי שישנן עדויות שגם נשות רבנים וגדולי תורה הלכו בגילוי ראש והמחאות על זה לא עזרו בזמנם, וז"ל "ערוך השולחן" (ע"ה ז) "**בואו ונצווה על פרצת דורנו בעוה"ר שזה שנים רבות שנפרצו בנות ישראל בעוון זה והולכות בגילוי הראש, וכל מה שצעקו על זה הוא לא לעזר ולא להועיל, ועתה פשתה המספחת שהנשואות הולכות בשערותיהן כמו הבתולות, אוי לנו שעלתה בימינו כך, מיהו עכ"פ לדינא נראה שמותר לנו להתפלל ולברך כנגדן...**"

וז"ל "כף החיים" (ע"ה טו"ב בשם בן איש חי) "נשי אירופה שכולך הולכות פרועות ראש מותר לברך כנגדן", והחפץ חיים נזקק להוציא ספר מיוחד נגד זה, בשם "גדר עולם" וז"ל בהקדמה:

"בעוונותינו הרבים נתפרץ כהיום מדת הצניעות מאד וביותר בענין גילוי שער ראש האשה..." ורמז לזה גם במ"ב (שם סק"י), ואוסר גם להתפלל ולברך כנגדם דלא כ"ערוך השלחן" ו"כף החיים" הנ"ל.

הצדקניות שלא רצו בשום אופן ללכת בגילוי ראש, במצב של בלית ברירה, בחרו את הרע במיעוטו, ללכת בפאה של פעם, שהראתה את האשה גלויית ראש לעיני הגויים, אבל לא היתה כלל מושכת עין כפאות זמנינו. הפאות של זמנם נראו כקש, כצמר פלדה וכדומה, שלא כמו הפאות של זמנינו שכל כך השתכללו במראיהן, שנראות יפות הרבה יותר משיער.

ואני שואלת ותמהה: לזה קוראים מסורת? "צאי לך בעקבי הצאן" זה אחר אמהותינו הקדושות, שהלכו במטפחת בכל הדורות מבריאת העולם עד תקופת המשכילים והגזירות, או חס וחלילה אחרי אותה תקופה זו של המשכילים והגזירות שהיתה חריגה מהמסורת, והפירצה שנוצרה מאז מצמררת!?

אמר רבי יהושע בן חנניה (עירובין נג): "פעם אחת הייתי מהלך בשדה, אמרה לי תינוקת אחת, 'רבי לא שדה היא זו' אמרתי לה 'בדרך כבושה אני מהלך', אמרה לו 'ליסטים שכמותך כבושה'." ועל תינוקת זו העיד ר' יהושע שניצחה אותו.

עם הפאות במהלך השנים מאז המשכילים והגזירות, חרשו מעבר של ליסטים והרחוב המלא בפאות, מקהה את תחושת האיסור, לכן המושג "מסורת" שמדביקים לחבישת הפאה ברה"ר אינו מתאים כלל ומסלף את האמת.

והנה בספר לפעמים ימצא בקטן מה שלא נמצא בראשונים, או מקום הניחו לו, או לרוב פשיטתו ורחב שכלם די להם והשמיטו...ומעלת החכם אמתיי הוא להודות על האמת" (הקדמת הפמ"ג בסוף).

עִתָּה ד':

רמקה: שמעתי סברא שפאה אסורה רק מטעם "מראית העין", כמו שאסור לשתות דם דגים שיחשדו שזה דם אסור, דהיינו שכל האיסור הוא משום שיחשדוה שזה שערה, ובזמנינו אין חשש כזה, שמפורסם מאד מציאות הפאות!

ערה: גם לי אמרו כך! אבל אחרי בירורים רבים נאמר לי והתברר לי שכל מה שחושבים שזהו הטעם של איסור הפאה, נובע ממה שכתוב בספר "באר שבע" [שהוא הראשון ואבי האוסרים פאה, וכל האוסרים הבאים אחריו קבעו שדבריו נכונים וצודקים ומצטרפים לדברים שכתב] "והלא הרבה דברים אסרו חכמים לנשים מפני מראית העין" וחשבו שהתכוון למראית העין כמו דם דגים, אבל נאמר לי שהאמת התבררה שלא לזה הוא התכוון, אלא כוונתו במה שכתב שאסור "מפני מראית העין" שהעין נמשכת להסתכל. ואי אפשר לפרש שכוונתו לאיסור "מראית העין" כמו דם דגים, שלפי זה אין שום ביאור לתיבת "לנשים" שכתב, שאין שום איסור שחז"ל אסרו במיוחד לנשים מפני מראית העין, והיה צריך לכתוב "והלא הרבה דברים אסרו חכמים מפני מראית העין" בלי תיבת "לנשים".

ונאמר לי שמצינו מראית העין שהכוונה היא כנ"ל: במס' שבת סד: "תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו דור כפרה מפני שזנו עיניהם מן הערוה", ופירש"י: "לשון מזון שנהנו במראית העין". וכן במשנה בכורות פ"ז מ"ג: "ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין" וע"ש גם במשנה ה' – וכתב שם התפארת ישראל וז"ל: "ומראית העין דקאמר הכא ולקמן משנה ה', לאו משום דנראה כמום, אלא משום דאינו מקובל על העין יפה". וגם כאן התכוון הבאר שבע בביטוי מראית עין לאלו הדברים שבנשים, שמושכים את עין הגברים להסתכל בהן.

וכמו שנאמר לי, כגון מה שחז"ל אסרו כתובות דף ע"ב: וורד על פניה, וזרוע מגולה, וכמו ארוכה בצד קצרה [גבוהה בין שתי נמוכות ממנה – שאז היא נראית צפה על גביהן], או הליכה בקומה זקופה, או הליכה איטית, או איפור, שהגמרא (יומא ט:) קוראת להם גילוי עריות ומייחסת אותם לגרימת חורבן הבית.

ונאמר לי שיש עוד דוגמאות בגמרא שאסור לאשה להתלבש משום משיכת עין כגון בגד אדום (שו"ע יו"ד קע"ח א) או להתנהג בצורה שמושכת עין הגברים (עי' להלן סוף שיחה י' בבתו של רבי חנינא בן תרדיון).

כך גם הפאה, מושכת את עין הגברים להסתכל ולכן זה אסור. הבנה זאת היא מתבקשת והכרחית, אחרת לא מובן מדוע ה"באר שבע" מייחס דבריו דוקא לנשים, כאמור.

עִתָּה ה':

רבקה: שמעתי גם סברה שהטעם לכיסוי השיער הוא משום מראית עין, שלא ייכשלו באשה נשואה שיחשבוה לפנויה? והיום יודעים שהיא אשה נשואה!

ערה: נאמר לי:

א. שקודם כל זה לא נכון, לא זה הטעם לכיסוי השיער, שהרי לו יצויר שבחורות "בית יעקב" תרצנה ללכת עם פאות וייראו כמו נשואות, מישוהו יגיד שזה לא על פי ההלכה? שכך לא יזהו את הנשואות וייכשלו שיחשבו שהן פנויות? ועוד, הרי בתימן גם הבחורות הולכות עם מטפחת [גם בעוד מקומות הלכו כך] והנשואה נראית כפנויה, ולדבריך ייכשלו בנשואה שיחשבוה לפנויה.

ב. אם זהו הטעם, הרי היה אפשר שהתורה תצוה ותדרוש שכל אשה נשואה תענוד **סימן על הבגד** מלפניו, מאחור, על הכתף, על השרוול [כמו סמלים של שוטרים וקצינים וכמו שנאמר לי שמצינו בגמרא (מס' שבת נז:)] שעשו **סימן בבגד** עבד ושפחה לסימן הוכחה שהם עבדים] ולמה דורשת התורה מאשה נשואה לקחת ממנה דוקא את כל תפארתה בנוי השיער? ואפילו אם התורה רוצה שיבלוט ההיכר דוקא על הראש, ששם זה מקום ניכר יותר ממקומות אחרים, הרי מספיק שתכסה ראשה בכיסוי קטן בגובה אמצע הראש הנראה מרחוק לכולם! ויזהו שהיא נשואה! למה התורה דורשת ממנה לכסות את כל תפארת נוי שערך?

ג. וגם אם הטענה הנ"ל היתה נכונה, האם אפשר לומר שבפאה היום בדורינו היא אכן נראית נשואה? המצדדים בפאה מתרצים שרואים שזה פאה, ואני שואלת שאלת תם, האם אכן זה כך? כשיודעים שהאשה היא נשואה, או כשיש גבר או תינוק על ידה וכדומה, מבינים מהשכל שזוהי פאה, אך בלי זה, איך יכולים להבחין בין אשה לבחורה? אולי הנשים בכל זאת לפעמים יזהו שזו פאה, אבל איך יזהו הגברים שאסור להם להסתכל בשיער אשה (רמב"ם איסור"ב כ"א ב, אה"ע כ"א א), וגם אינם בקיאים כל כך כמו הנשים, והרי כל האיסור הוא לגברים? וכי התורה ניתנה רק ליודעים ומכירים שזו וזו התחתנה, או כשהן ליד בעליהן וכדומה? והרי גם הנשים הרבה פעמים לא מזהות שזו פאה, בפרט באשה צעירה שלא הכירוה מעולם, איך יזהו אותה?

הפאות של זמנינו הינן בעלות מרקם חלק מאד, מבריקות ביותר, מרובות שיער, מעוצבות ומסוגגנות במראות מושכים, ובכך כאמור הן יפות הרבה יותר משיער, ואם מסיבות אלו מזהים שזו פאה, הרי זהו טעם לפגם, שלפי זה הן אסורות יותר משיער עצמן, שהן מחטיאות הרבה יותר.

את המעבר החד שבמראה המשתנה, ניתן לראות בדרך כלל על כלות שמתחתנות, שעם הפאה על ראשן הם מתייפות הרבה, יחסית למראיהן כבחורות, וניכר שהן אף מייחלות לכך מאד, לפני הנישואין. ואם בהמשך למשל שלעיל, בנות "בית יעקב" הרווקות תתחלנה ללכת עם פאות, ירעישו עולמות, לא יתנו, יאמרו שזה פריצות, יגידו שהן רוצות להתגנדר יותר מאשר בשיער עצמן, וזו היא האמת העצובה.

ואילו, אצל הנשים הנשואות אין זו פריצות??? ובמיוחד שהרי כל האיסור של גילוי השיער לאשה נשואה ולא לבחורה הוא משום שבנשואה העוון חמור הרבה יותר, איסור אשת איש.

וגם **נאמר לי** שבנשואה יש יותר יצר הרע כי "מים גנובים ימתקו".
(מס' סנהדרין ע"ה. – מס' ע"ז כ. ונשמרת וכו').

וגם **נאמר לי** שזה משום שנשואה אין לה שום סיבה למצוא חן לגבר זר, מה שאין כן בחורה יש ענין למצוא חן כדי להינשא (כמו במס' תענית יג: שהבוגרת מתקשטת בימי אבל אביה ופירשו רש"י ותוס' כדי שתמצא חן להינשא). ומה שבנות תימן הולכות במטפחות (ועוד מקומות שהלכו כך) זהו משום הידור, תוספת צניעות, **כך יוצא שאשה לא מוכרחה רק להיראות נשואה, אלא העיקר הוא אך מוכרחה להיות ולהיראות צנועה!**

אלא מה? שהטעם האמיתי לכיסוי ראשה של האשה הוא **צניעות!** כמו **שנאמר לי** שכך כתוב במס' כתובות (דף ע"ב:) ובכל הראשונים שם וכמו שביאר זאת על הגמרא הנ"ל בספר "תרומת הדשן" (סימן י'), "**משום פריצות דגברי**", ובלבוש (אה"ע כ"א ב') וז"ל: "לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק, שזה הוא פריצות לאשה וגם יש בזה סוד על פי הקבלה". וכמובא לעיל לשון ה"חסד לאברהם", "וכיון דעיקר האיסור [של גילוי שיער] משום פריצות, שהיא מתנאית לבני אדם, מה לי שיער עצמן או שיער נכרית, תורה אחת להם ואסור מן התורה, הואיל וקישוט זה אסרה תורה", וכך כותבים עוד הרבה פוסקים.

2 מילות משולבות 15 ע"ס 15

גם החפץ חיים כותב שזה דבר פשוט וידוע לכל, שטעם כיסוי הראש הוא **מטעם צניעות**, בפתח ספרו "גדר עולם" שחיבר על הפירצה בזמנו שנשים יצאו גלויות ראש [בהמשך מהמשכילים וגזירות הצאר הרוסי כנ"ל שיחה ג'] ומביא שם את נוהג הגויות לכסות את ראשן בשוק, מה שאין עושות נשות ישראל, המחוייבות בכך, וז"ל: "הנה מבואר בדברי חכמינו ז"ל, גודל האיסור של האשה **שיוצאה לשוק** וראשה פרוע **דהיינו ששערותיה מגולות**, מה שנשי העם אשר אנחנו יושבים בקרבו גם כן נזהרות מזה **מצד הצניעות כידוע**".

ועוד כותב שם החפץ חיים בפרק רביעי: שאחד הסיבות שגורמות לזה העוון לבא [ללכת בגילוי שיער] "הוא מפני פיתוי היצר שמסיתה לייפות את עצמה לפני בני אדם ולהתקשט בשערותיה ועל זה היא עתידה ליתן דין וחשבון"...

בדבריו של החפץ חיים רואים בברירות שטעם כיסוי השיער הוא "**מצד הצניעות**" ועוד כתב על זה "**כידוע**" שזה ידוע לכל שהטעם הוא משום צניעות, וגם רואים בדברי החפץ חיים **כיצד מראה שיער הנשואות מייפה**, וכיום בפאות של זמנינו, **עינינו הרואות כיצד הן נראות ומושכות את עין הגברים להסתכל בהן**, ועצם הידיעה שזוהי פאה לא נותנת שום תעודת ביטוח לגבר ולא שוחטת ל"יודע" (שזו פאה) את יצר הרע לעריות, גבר באשר הוא גבר, בין אשכנזי ובין ספרדי, בין חסידי ובין ליטאי. **היצר הרע לעריות לא פוסח על שום עדה או קהילה**.

כל אחד ואחת יודעים שהמצב בענין הפאות הוא נורא ואיום, ואף אחד לא מבין למה שותקים? כולם רק חושבים על החילונים, איך למנוע מהם דברים שהם נגד התורה וכו'! ומה אתנו? מתי כבר נתקן את עצמינו? כיום אין עלינו גזירות ולא משכילים כמו שהיה פעם,

אף אחד לא מכריח אותנו לצאת בגילוי ראש או בפאה, כל אחת יכולה להשתנות, **כל אשה תיקח את עצמה בידים ותחקור לדעת את כל האמת על הנושא**. פעם זה לא היה אפשרי כבזמנינו, היום זה אפשרי, שיש המון חומר קריאה וספרים שנתחברו על נושא הפאה וכו' ואפשר לשמוע בטלפון כנ"ל.

כולן יכולות לעשות כמוני וכמו עוד עשרות אלפי נשים! וכמו שאמר
בגמרא "הלל מחייב את העניים!" אנחנו מחייבות את כולם!

לשון מרן החפץ חיים בספרו שם עולם פ"י:

...וזהו שאמרו חז"ל (בע"ז דף ה') תנא דבי אליהו לעולם ישים אדם
עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשא.

ומה שדימהו לענין שור וחמור, דכח השור נברא כדי לחרוש בו את
את האדמה שתוכל אחר כך להוציא פריה כשזורעים בה וכמו
דכתיב ורב תבואות בכח שור. והחמור עניינו הוא רק שיהיה נושא
עליו את התבואה שהוציאו כבר מן האדמה. וכן הוא בענין לימוד
התורה, דמתחילה צריך לייגע עצמו להביא את דברי התורה ואחר
כך כשנתברר לו, מצוה לישא עליו את דברי התורה, כמו דכתיב
והיו הדברים וגו' על לבבך, וכתיב ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך,
והיינו על ידי שחוזר עליהם כמה פעמים שלא ישתכחו ממנו.

ומה שאמר בלשון לעולם, הוא, דאל יחשוב האדם דסוגיא זו כבר
ביררו אותה גדולים שלפנינו ואין לי שוב במה לעיין בה ולחדש
בה דבר, אל יאמר האדם כן, כמו שאמרו חז"ל דמה הדר הזה כל
זמן שהתינוק ממשמש בו הוא מוצא בו טעם אף דברי תורה כן.

ובאמת יש לכל אחד ואחד מהתלמידי חכמים חדרי חדרים
בתורתו כמו דאיתא בתנא דבי אליהו, ולכל אחד ואחד מזומן לו
חלקו, וזהו שאמר לעולם ישים אדם עצמו וכו' היינו שיחשוב
שלעצמו הרי הוא כמי שלא נחרשה עדיין, וכשיחרשנה יוציא אחר
כך גם כן ממנה פרי.

צוואת ר' אליעזר הגדול

בני, אל תשיח שום שיחה בבית המדרש, הט אזניך ושמע
דברי חכמים, ואל תהי בז לכל דבר, ואל תהי בז לכל אדם,
כי כמה מרגליות ימצאו באפקרוסתו של עני (עי' זהר שלח קנ"ו:).
אין אדם נכנס לתחומו של חבירו ואין אדם יכול לחדש דבר
בתורה שחבירו מזומן לחדשו, כי הכל מוכן לפניו מיום
שהתורה נבראת.

עִתָּהּ 1:

רבקה: אבל **שמעתי** שיש מחלוקת בזה, יש מתירים ויש אוסרים, והחובשות פאות סומכות על המתירים שהם גדולי עולם [השלטי גבורים והרמ"א ועוד]!

שרה: אע"פ שהנקודות שלעיל חזקות ומעניינות כשלעצמן, יחד עם זה לפי מה שאת יודעת **עד עכשיו** את צודקת, **וגם לי אמרו כך**, שמבחינה הלכתית מפורסם שיש מחלוקת בין הפוסקים, אז אפשר להניח שגם אם זה לא יאה לאשה להבליט את יופיה, אבל אם מבחינה הלכתית טהורה, יוצא שזה מותר לפי פוסקים מסוימים אז מי שרוצה להקל יגיד "יש לי על מי לסמוך" כמו בעוד נושאים הלכתיים.

והנה התברר לי **ממה שקראתי ונאמר לי והוסבר לי במשך שנים כנ"ל** שכל המתירים פאה ברה"ר מסתמכים על הש"ג [ה"שלטי גבורים"], שהיה גאון עצום לפני כ-450 שנה שהביא ראיות שמותר, מהמוזכר בש"ס 3 פעמים המילים "פאה נכרית". [גם הרמ"א ועוד, מעתיקים אותו]. ובזמנו ואחריו יצאו כנגדו כ-100 פוסקים בקושיות עצומות, **ומאז נוצר כביכול מחלוקת**.

עד שלפני יותר מ-30 שנה הקדישו צוות של תלמידי חכמים הרבה מזמנם לברר לעומק את סוגיית הפאה עד הסוף, ומצאו בספרים קדושים ובמיוחד בספר "מקור חיים" מבעל ה"חות יאיר" [שהיה גדול ביותר בדורו לפני יותר מ-300 שנה, שהחיד"א כתב עליו ש"כל רז לא אניס ליה"], **שאינ בכלל מחלוקת וגם ה"שלטי גבורים" אוסר ברשות הרבים ומה שהתיר הוא התכוון רק לחצר** – וחלילה לא לרה"ר, [וכן הרמ"א ועוד שמעתיקים אותו למדו ב"שלטי גבורים" והבינו מדבריו שהוא מתיר רק ברשות היחיד].

ונאמר לי והוסבר לי בפרוטרוט באריכות ובברירות איך שבזה מתורצים כל הקושיות שהקשו הכ-100 פוסקים שיצאו כנגדו בתוקף גדול ובמילים חריפות מאד כגון בשו"ת באר שבע (סימן יח) שבסיום דבריו הוא כותב: "על כן אומר אני **לא תאבה לו ולא תשמע אליו כלל** ועיקר בכל מה שכתב **כי הם דברים בטלים הבל הבלים וכדי שלא**

יכשל בהם זולתו על כן עמדנו על מקום טעותו". ובשו"ת שאילת יעבץ ה"ב סי' ז' כתב עליו "והנה הכל הבל ורעות רוח, וכל מה שהרבה בחבילות ראיות אין בהם ממש והם עזר כנגדו, ולא אאריך בכך כי הדברים מבוארים למעיין... ובש"ג נסתבך בזה מאד, לא זכה בדינו הלזה ולא יזכה בו לעולם".

ובספר עצי ארזים כתב: "וטעה בזה טעות גדול לדבריו תיקשי וכו' לכן נ"ל פשוט דאסור לאשה נשואה להתקשט בפאה נכרית והמורים היתר חדשים מקרוב עתידים ליתן את הדין".

ועוד הרבה אחרונים כתבו כדברים האלה, משום שכל בר בי רב רואה נכוחה שאין בדיל של ראייה מהש"ס להתיר ברה"ר, ואדרבה, אם יש ראייה מהש"ס הראייה היא לאיסור, ורק לחצר יש ראייה מהש"ס שמותר, וכל דברי ה"שלטי גבורים" היו כחידה סתומה ולא הבינו איך גאון גדול כזה יביא 3 ראיות מהש"ס בזמן שאין שום ראייה ולא שום ריח ראייה והראייה היא דוקא להיפך.

וכאמור - שנמצא פתרון לחידה הסתומה הזו בדברי בעל ה"חות יאיר" ועוד אחרונים שה"שלטי גבורים" ידע שמהש"ס הראייה היא להתיר רק בחצר, וברשות הרבים הראייה היא דוקא להיפך, וכשמעיינים בדבריו לעומק רואים בבירור שלזה הוא התכוון.

וצריך להבין את אלו הפוסקים שיצאו כנגדו בדברים המאד קשים, למה לא עלה על דעתם שכוונתו לחצר כבעל ה"חות יאיר" ועוד אחרונים, ויחסכו את כל הדברים הקשים כנגדו? התשובה לזה היא פשוטה מאד, והיא כתובה בתוך דבריהם שהם כותבים בספריהם, שהיה קשה להם שבחצר הרי גם גילוי שיער מותר, ומה יש צורך להתיר פאה! ולכן נאלצו להסיק שכוונתו לרה"ר, **אע"פ** שהוא לא מזכיר את התיבה "רשות הרבים" והוא דוקא מביא ראייתו ומתבסס על המשנה במסכת שבת סד: שמוזכר שם בפירוש "יוצאה אשה... בפאה נכרית **לחצר**" והמעייין במשנה ובכל הראשונים שם [וכן הוא בריטב"א ובהגר"א ב"שנות אליהו" המצוטטים לעיל] רואה הפוך כמבואר לעיל באריכות שהפאות לא היוו תחליף למטפתת אלא היוו דוקא תחליף לשיער, לאלה הנשים שהיה להם

שיער מועט או שיער לא נאה. וכל הנשים שהיה להן שיער נאה והרבה לא היה להן כלל פאה, ודוקא בחצר הפאה של בעלת השיער האינו-נאה והמועט היתה מגולה כמו כל הנשים ששערן הנאה וההרבה מגולה בחצר, טרם שקיבלו חומרת ה"זהר" ו"קמחית" כנ"ל, אבל ברה"ר היתה הפאה מכוסה לגמרי, בדיוק כמו שכל הנשים ששערן נאה והרבה מכסים שערן לגמרי, וזה היה כל המטרה של הפאה, ובשבת אסור לצאת בפאה המכוסה לרשות הרבים משום שחוששים שתשלוף אותה מתחת הכיסוי [באופן שלא יתגלה שיערה] להראותה לחברתה, ותלטלנה ד' אמות ברשות הרבים, שאם לא כן, הרי אין שום חשש שתשלוף את הפאה שהרי אין אשה מגלה את שערותיה ברחוב כמפורש שם במשנה לענין דברים אחרים (או"ח ש"ג ב').

[וכן חוששים (רמב"ם שבת פ"ט ה"ז) שהפאה תיפול ביחד עם המטפחת, והיא תמהר להתכסות במטפחת ואת הפאה תביא בידה, שאם לא כן, אין שום חשש, שהרי אפ"י גבר מותר ללכת בשבת בכובע על ראשו ואין חוששים שמא יפול ויביאו בידו, כמו שכתב המשנה ברורה סימן ש"א ס"ק קנ"ג "...דבודאי לא ילך בגילוי הראש" עיי' שם – וק"ו באשה שלא תלך בגילוי הראש].

אבל נאמר לי שה"שלטי גבורים" מביא מיעוט ראשונים שפוסקים שבזמן המשנה והגמרא כן כיסו את שערן גם בחצר מאיסור "דת יהודית" – היינו "מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל" (רמב"ם אישות כ"ד י"ב – שו"ע אה"ע קט"ו ד'), והש"ג הביא ראיות מהגמרא שכשנהגו איסור ומנהג חומרא זה בחצר, לא נהגו אותו גם על פאה, כדי שלא תתגננה על בעליהן, וכשמבררים בעומק הלימוד רואים בבירור שכולם שפה אחת מדברים ואין שום מחלוקת וכל המתירים כיום, מעתיקים להלכה היתר שהתגלה מבעל ה"חות יאיר" ועוד אחרונים שהוא היתר רק ברשות היחיד.

עבורי ידיעה זו היתה פצצת אטום! אמנם חבשתי כבר איזה זמן את המטפחת, בלי הידיעה ההלכתית, אחרי ששמעתי מנשים ענייני התעוררות בנושא הצניעות, אך לא עלה בדעתי, שהאיסור הוא מוחלט, באופן הלכתי. יחד עם זה, זכרתי תמיד, שאין זה ענייני כאשה, המשא

והמתן ההלכתי, אלא המסקנה הסופית והמעשית, ואם רבנים מתירים כיום, אז יש לי על מי לסמוך, גם אם זה לא 'חלק', והיו לי מחשבות כדרכו של יצר הרע לחזור לפאה להיות כמו כולם! אבל אחרי פצצת האטום הזו כבר לא יכולתי להעלות על הדעת מחשבה כזו!

ונאמר לי שכשהציעו כל זאת באריכות במשך כ-6 שעות לפני הגאון הגדול רבי חיים שמואל בהג"מ אליהו לאפיאן, בעל "רווחא דשמעתתא" על ה"שב שמעתא", התפעל מאד והתבטא באריכות בשבח הדברים ובין היתר אמר בהתרגשות רבה "אין לי ספק בכך שלאחר מאה ועשרים, כשמשיח יבוא, יצא ה"שלטי גבורים" לקראתכם בעולם העליון, גאון נורא כזה, מאות שנים לא הבינו מילה אחת מדבריו, רק כולם הקשו עליו קושיות, קושיות, ואתם זכיתם לתרץ אותו מכל הקושיות", והמשיך להסביר דבריו, "אתם יודעים מהגמרא?...!", ושלף מארון הספרים מס' בבא מציעא והראה באצבע בסוף דף סב: "אמר רבא: כי שכיבנא, רבי אושעיא נפק לוותי (פרש"י "כשמות, ר' אושעיא יצא לקראתי") דמתרצנא מתניתין כוותיה" (=שאני מתרץ את המשנה כמוהו) הרי אתם גאונים גדולים בנושא, אתם יכולים לחבר ספר עבה מאד על זה, ואכמ"ל.

וכן התבטאו הרבה מגדולי הדור, תקצר היריעה מלהכיל, והגאון הגדול מרן רבי שמואל אויערבאך שליט"א אחר ששמע הסוגיא במשך לילה שלם נענה ואמר שאף אחד בעולם לא יוכל להפריך את זה, ושאתם מחוייבים לעשות עוד ספרים כאלה, ועוד הרבה מילים חמות.

וכשהציעו הדברים לפני ראש ישיבת בריסק הגאון הגדול רבי משולם דוד סאלאוויציק שליט"א באריכות גדול במשך יותר מעשר שעות, לפני יותר מ-30 שנה - וכשהתפעל מאד מהאמת שבדברים הנ"ל, סיפר בהתרגשות ממה שראה ושמע בבית אבא זצ"ל כשבאו שני יהודים ירושלמיים ודיברו מענין הפאה נכרית, ובאקראי הוא עבר שם ושמע שאביו זצ"ל ענה להם "היתר הפאה נכרית הוא היתר קלוש מאד - [והדגיש והאריך במילה מאד], אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין וכו'" וסיים, "כאשר שמעתי זאת הזדעזעתי מאד, ועיינתי בסוגיא וראיתי כל זאת במוחש". וכל זה אמר על פאות זמניהם - וידוע

ש"הנח להן לישראל וכו'" לא נקרא היתר אלא אדרבה, זה איסור, ורק לא מוכיחין אותן בגלל שבודאי לא ישמעו ומוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין (או"ח סי' תר"ח בהג"ה) אבל ההלכה נשארת שאסור.

וגם נאמר לי שכל זה רק כשודאי לא ישמעו (משנה ברורה שם סק"ה) אבל בזמנינו אלפי נשים הורידו את הפאות וזה כבר לא נקרא שודאי לא ישמעו, שהמציאות מוכיחה שכן שומעות, ובפרט שהפאות ההם נפוצו מהפירצה של גילוי השיער שנמשכה מגזירת הצאר כנ"ל שיחה ג', והצדקניות שבמסירות נפש לא רצו בשום אופן ללכת בגילוי השיער, טיכסו עצה ללכת בפאות בבחינת לבחור הרע במיעוטו, ולא עשו את הפאה לשם התנאות בנוי שיער, אלא להינצל מגזירת המלכות, והשתדלו לעשות את הפאה שתהיה כעורה כדי שלא יהיה בה שום פריצות ויצר הרע ומכשול לגברים, ועוד השתדלו אז שגם שאר הנשים ילכו בפאות ההם כדי להצילן שלא ילכו בגילוי השיער ולכן לא היה אפשר להוכיחן, אבל בזמנינו שהכל יודעין שהפאות השתכללו מאד ומכשילות בדיוק כשיער והרבה יותר מזה, ולכן אפשר להוכיחן, והרבה כן נשמעות ומוציאות את הפאות, כידוע מהמציאות שב"ה איכשר דרא.

עִתָּה ז':

רבקה: ומה עם "אמונת חכמים"?
כולם אומרים: "הרב שלי אומר שמותר!"

שרה: אמת! גם אני תמיד התנהגתי בהתאם לציויי "ועשית ככל אשר יורוך", וידעתי מהפסוק שכולם יודעים: "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", אפילו אם אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין. עד שקראתי בחומר הנ"ל שיש גמרא מפורשת אחרת שאותה לא כולם יודעים, בתחילת מס' הוריות, שם כתוב שאם הסנהדרין הורו בטעות על איזה דבר שמותר, ועשו העם על פיהם, **סנהדרין חייבין והעם פטורין** [מובא להלכה ברמב"ם²], אבל אם ידע אחד מהקהל או כולו שטעו על ידי "גמיר ולא סביר, סביר ולא גמיר", פירוש, שלמד את הענין ויודע מהלימוד שהדבר אסור [=גמיר], אפילו אם אינו מבין מסברא [=ולא סביר], או שמבין מהסברא שאסור [=סביר], אפילו לא למד את הענין [=ולא גמיר] – **אסור לו להישמע להקל, להיתר, אפילו לקול הסנהדרין הגדולה שבלשכת הגזית!** ואם שמע בקולם צריך להביא קרבן וסנהדרין פטורין. שואלת הגמרא – איך יכול להביא קרבן? הרי קרבן בא על שוגג והוא מזיד? שהרי יודע או מבין שאסור?! אומרת הגמרא שהוא שוגג מכיוון שטעה בהבנת המאמר חז"ל "מצוה לשמוע דברי חכמים", שחשב שאם הם אומרים מותר, אז זה מותר בפשטות, גם אם מהסברא או בלימוד יצא לו שזה אסור, [מובא להלכה ברמב"ם¹] ובמקרה שהוא יודע את הגמרא הזו, הוא עובר על

² (שגגות י"ב א') ...אם שגגו בית דין הגדול בהוראה ושגגו העם בהוראתן ועשו העם והם סומכין על הוראתן ואחר כך נודע לבית דין שטעו, הרי **בית דין חייבין להביא קרבן... ושאר העם פטורין מן הקרבן**.

¹ (שגגות י"ג ה') וז"ל: "...אם לא היו העושים שוגגין על פי ההוראה, הרי בית דין פטורין וכל העושים חייבין, כיצד, הורו בית דין לאכול חלב הקיבה כולו, וידע אחד מן הקהל שטעו ושחלב הקיבה אסור ואכלו מפני הוראתן, שהיה עולה על דעתן שמצוה לשמוע מבית דין אע"פ שהם טועים..." [כאן כתוב שני דברים - האחד שידעו שבי"ד טעו (היינו - שהם "גמיר ולא סביר - סביר ולא גמיר", וכדלהלן בתוס' יו"ט) והשני, שלא ידעו שאין להישמע להן כי טעו בהבנת מאמחז"ל "מצוה לשמוע דברי חכמים" וחשבו שצריך תמיד להישמע להם אפילו כשיודעים שטעו] וז"ל התוס' יו"ט "...ומסקינן בגמרא דאפילו גמיר ולא סביר

האיסור במזיד ואינו יכול להביא קרבן [מובא להלכה ברמב"ם⁷] – ועכשיו לכאורה יש סתירה בין "ועשית ככל אשר יורוך" לבין הגמרא בהוריות?

ונאמר לי שהרמב"ן (בשורש הראשון) תירץ סתירה זו, שכל עוד לא דחו הסנהדרין את סברותיו וטענותיו, **אז אינו רשאי לשמוע להם** [וב"ספר החינוך" מביא את כל דברי הרמב"ן האלו (בסוף מצוה תצ"ו) ודברי הרמב"ם הנ"ל (במצוה ק"כ)] והחזון איש [בתחילת מסכת הוריות] מביא להלכה את הגמרא עם דברי הרמב"ן.

סביר ולא גמיר שאינו ראוי להוראה אפילו הכי חייב ומסיים הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות שגגות אבל אם היה עם הארץ הרי זה פטור שאין ידיעתו באיסורין ידיעה ודאית" עכ"ל.

⁷ סוף הלכה ו' וז"ל: "...הורו בית דין בשגגה וידעו הקהל שטעו ושאין ראוי לקבל מהן ואעפ"כ עשו הקהל על פיהם, אלו ואלו פטורין מן הקרבן, בית דין פטורין שהרי לא עשו הקהל מפני הוראתן שהטעתם, וכל העושים פטורין מן הקרבן מפני שמזידין הם שהרי ידעו שטעו ושאין ראוי לעשות" [כאן כתוב שני דברים - האחד, שהקהל ידעו שבית דין טעו והיינו כנ"ל שהם "סביר ולא גמיר" או "גמיר ולא סביר" - והשני, - שידעו ג"כ שאין להישמע להן - ולא טעו בהבנת מאמר חז"ל "מצוה לשמוע דברי חכמים" ולכן הם מזידין].

¹ וז"ל: "...מן התנאים הצריכים בדבר שיהיו בית דין חייבין...שיאמרו לעם מותרין אתם לעשות, ויעשו כל הקהל או רובם על פיהם, ויהיו העושין שוגגין על פיהם ומדמין שהדבר שהורו בית דין כדת הורו - ולא שידעו אותן עושין שטעו, ועשו אף על פי כן" [אבל אם ידעו שטעו, בית דין פטורין כרמב"ם הנ"ל - והיינו שידעו הקהל שטעו מ"גמיר ולא סביר" או "סביר ולא גמיר"] ובמצוה ע"ח כשכתב שמצוה לשמוע לדעת רוב הסנהדרין אפילו אם לא יכוונו לפעמים החכמים על האמת חלילה וכו' [היינו - אפילו אומר לך על שמאל שהוא ימין ועל ימין שהוא שמאל] גם שם מביא "החינוך" ממס' הוריות שיש "צדדין מפורשים שם" שבית דין פטורין [והיינו כשידעו שטעו כנ"ל - מ"גמיר ולא סביר - סביר ולא גמיר"] וז"ל: "שבית דין שטעו בהוראה ועשה היחיד על פיהם, שהם בחיוב הקרבן לא היחיד כלל, זולתי בצדדין מפורשים שם" עכ"ל - וכל זה הוא בזמן בית דין הגדול שבירושלים אבל בזמן הזה כתב במצוה תצ"ה וז"ל "...ועכשיו בעוונותינו שאין שם בית דין כל מחלוקת שתהיה בין חכמינו שבדורינו והחולקים יהיו שווים בחכמה אם אין אנו ראויין להכריע ביניהן ולא נדע להיכן הדין נוטה, בשל תורה יש לנו לילך אחר המחמיר ובשל סופרים אחר המיקל" [ולפי זה לעניינינו בפאה נכרית כבר נתבאר

בום!!! עוד פצצת אטום! אף יותר גדולה מהראשונה, שכשמבינים [או כשלומדים] שאסור, אסור להישמע להקיל אפילו לקול הסנהדרין וק"ו להרב שלי שמתיר.

חיפשתי לדברים פתח מילוט, אמנם מכח הסברא נראה שזוהי פריצות לצאת עם הפאה לרה"ר, אך מסתמא, חשבתי, בדרך הלימוד אולי יצא שזה מותר. הרבה חשבתי לעצמי: 'סביר שאסור, גמיר שמותר', אחרת איך רבנים מתירים? איך הרחוב מלא בפאות? אולי אפשר על ידי הלימוד לשבש את הסברות והטענות, ואולי, גם אם לי זה לא ידוע, עבורי זה נסיון באמונת חכמים ומתבקשת ממני גבורת נפש יהודית, במקרה דגן, להתבטל בפניהם ולקבל פסיקתם כשהכל נראה הפוך.

יחד עם זה, הרגשתי אזלת יד, רציתי שבאופן אישי ינסו לשבש את הסברות ולסתור את הטענות ואינני יודעת ללמוד, **חיפשתי בני תורה יראי שמים שיודעים ללמוד**, התקשרתי לבתי הוראה, ניסיתי בכל מיני כיוונים וקיבלתי חזרה הרבה מפח נפש. היו הרבה התחמקויות ובמקרים הפחות טובים בזיונות והתרסות.

תהיתי איך היו מגיבים, אם הייתי מביאה להם ידיעה חדשה בענין מעשרות, מאכלות אסורות, ריבית וכדומה. התגובות בענין הפאה היו דומות כמו למי שחושש לאבד דבר יקר או לקלקלו, אם יגע בו.

עד שהגיעה שעת חסד, שבתקופה הנסערת סביב **העבודה זרה שבפאות**, התרצה למעני **דיין חשוב ביותר בבני ברק**, שידוע כתלמיד חכם עצום, ללמוד את הנושא לעומק, והגיע למסקנה שאסור לכולי עלמא כנ"ל והמחלוקת הינה רק כביכול, ובסיום אמר לי – "הדברים הם חזקים! תמשיכי ללכת עם המטפחת!" **עם מסר כזה, מדיין מאד**

באר היטב **שה"חות יאיר" הכריע שאין שום מחלוקת** וכ"כ עוד אחרונים ולכולי עלמא הפאה אסורה ברה"ר **וגם כל החולקים היו לומדים כך** אם רק היו יכולים - **והם "ראויין להכריע"** ולא רק שכבר יודעים "להיכן הדין נוטה" אלא **שאינן שום מחלוקת וכולי עלמא אין שום מתיר ברשות הרבים** כמבואר.

מאד חשוב, שיצא לו בחשבון פשוט ש"סביר שאסור וגמיר שאסור",
הַרְגָּשְׁתִּי כבר הייתה אחרת.

לכל זה הצטרף לידיעתי דבריו של רבינו יונה, שהוסיף לי חוזק.
וכך הוא כותב ב"אגרת התשובה" (דפוס אשכול אות ס"ו ובדפוסים אחרים אות מ"ה) "האומר אקיים את כל התורה זולתי אחת מן המצוות לפי – [א] שלא לימדוני רבותי, אבותי עליה. [ב] ולא הורגלתי מנעורי להיזהר בה [ג] שאין נזהרין בה אנשי מקומי, וקראו חכמים את האיש ההוא משומד" – מפחיד!
עם אותו שָׁקֵל שכל אחת מאמינה בנתינת התורה, החיובים כלפיה, ומערכת השכר והעונש ועוד, והידיעה שיהודי זה לא רק לעשות מה שקל לו, אלא אדרבה, הכל נמדד לפי מה שקשה לו, אם זה אסור הוא מוכרח לקיים את התורה, אפילו אם הרב שלו אומר מותר, מאחר שיודע כבר שאין לשמוע אפילו לסנהדרין כנ"ל, ואם הוא לא מקיים, הוא עברייך במזיד, כנ"ל במס' הוריות וכמובא ברמב"ם להלכה, לפי כל זה הגעתי למסקנה המתבקשת בנושא כיסוי הראש שאין מנוס.

כשניסיתי לדבר ולספר לחברותי, על תגליותי, קיבלתי תגובות צוננות למדי, רצו לדעת מי הם המלמדים כך? הם פוסקים? הם מפורסמים? ואם אין זה כך, מה יש להתייחס לדבריהם.
מילים אלו וכמותן השפיעו עלי והביאו לי חלישות דעת, אולי בכל זאת מרמים אותי? ואני פתיה מאמינה לכל דבר. סתם עוד קרבן לאיזה צוות תלמידי חכמים ובטח גם שאר הרבנים, יודעים הכל ובכל זאת אם הם מתירים, אז זה מותר וזהו!

חבל לקלקל יחסים עם שכנות, חברות וכו', ולמה לא להיות כמו כולם?
מחיר יקר מדי אני אמורה לשלם עבור מה שצוות של תלמידי חכמים ממציאים חידושים, פילפולים וכו' ויכול להיות שבאמת הם חכמים גדולים, אך לא פוסקים ולא מפורסמים. המחשבות קפצו לי בראש מקצה לקצה כמו כדור פינגפונג ולא לי נתנו מנוח.

זכרתי במעשה העגל, שנשים לא הביאו את תכשיטיהן, אף על פי שבעליהן ביקשו מהן זאת, והגברים כן הביאו. כיצד העזו להמרות פיו של אהרן הכהן, גדול הדור? ולעשות ההפך מרצון בעליהן? איפה היתה האמונת חכמים שלהן? מה עם אשה כשרה עושה רצון בעלה? ולבסוף למרות שלא שמעו, במקום לקבל עונש, קיבלו פרס – ראש חודש – יום טוב לנשים, והגברים שכן שמעו והביאו, נהרגו. **אם הנשים אז**, ידעו על "סביר ולא גמיר"? – מעניין....

אחרי הכל אמרתי לעצמי, עצרי! מה כל הבילבולים האלו? וגם על מעשה העגל יכול אולי איזה פלפול לתת לי איזה מענה, מדוע אין להקיש מדור המדבר אלינו, אלא שברור לי, **שהחומר שקראתי** זה לא רק מהצוות תלמידי החכמים שהם מלמדים כך, לא! אין הם הפוסקים אלא שהם **מביאים ומפרסמים את הפוסקים הקדומים** בעל ה"חות יאיר" ועוד אחרונים, ושכך מפורש גם בראשונים – שהם כמלאכים, שהפאה מכוסה ברה"ר, ולהם מחוייבים להישמע ולא לכל מי שאומר אחרת בלי שלמד את הסוגיא לעומק (ושיותר קל להם לא ללמוד ולא לדעת) ומבלי שיוכל לשבש הסברות והטענות יהיה מי שיהיה כנ"ל מהרמב"ן והחזו"א הפוסקים את דברי הגמרא בתחילת מס' הוריות, **והרי גם לאותו דין חשוב ביותר, שביקשתיו ללמוד לעומק, יצא שהכל כנ"ל אמת!**

וחוץ מזה, ממה **שנאמר לי** למדתי מושג חדש שענה לי על התהיות לגבי טיב הצוות של התלמידי חכמים המלמדים את הסוגיא, זה יותר מ-30 שנה עם רבבות, נשים המורידות פאות, ובכל זאת אין הם מפורסמים כפוסקים, למה שאשמע דוקא להם? התחדש לי שהיה גדול דור מתקופתו של רבי עקיבא (היה חתנו) שנקרא בן עזאי, שהיה חכם כל כך חריף, שכל חכמי ישראל היו לעומתו כקליפת השום, עד ששמו הפך לסמל לחריפות ובקיאות. ובירושלמי בתחילת מסכת הוריות כתוב "...כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהם, מה אנן קיימין, אם בידוע כל התורה כולה ואינו יודע אותו דבר? אין זה שמעון בן עזאי, ואם **ביודע אותו דבר** ואינו יודע כל התורה? **שמעון בן עזאי הוא אצל אותו דבר**", כלומר יתכן מאד שאותם צוות תלמידי החכמים, שחוקרים את חקר האמת בסוגיית הפאה זה יותר מ-30 שנה, מוסרים את נפשם עליה,

כותבים ספרים, לומדים עם אלפים ורבבות, ועם הרבה מגדולי הדור וכן"ל שגדולי הדור מעידים עליהם שהם גאוני גדולים בנושא, הם ורק הם ה"בן עזאי" בנושא הפאה כנ"ל בירושלמי "שמעון בן עזאי הוה אצל אותו דבר" מפני שהם למדו ומלמדים את הסוגיא הזו לעומק בגמרא ובכל פוסקי הדורות, ואין מי שיכול להפריך זאת.

חויך ממה שנאמר לי שגם עוד הרבה מגאוני ופוסקי דורינו שנפגשו אתם ושמעו דבריהם שיבחו את הדברים מאד וקבעו שהם מוצקים ונכונים, כגון הגאונים וכו' רבי משה יהושע לנדא [שלא רק שלמד את הנושא עשרות שעות רבות, אלא ליווה והורה והדריך את הצוות תלמידי חכמים הנ"ל בכל הליכותיהם לאורך כל ימי חייו] רבי גדליה נדל [שאמר להם באופן מוצק ובתוקף גדול שכל פאות זמנינו ודאי אסורות לכולי עלמא כנ"ל] רבי משה שמואל שפירא [שהרצו לפניו הסוגיא ושיבחו הדברים מאד, ודבריו מוקלטים בקלטת] רבי חיים ברים [שלמד שעות רבות עם הצוות הנ"ל והתפעל מאד מהדברים, ושנים רבות אח"כ כשפגשם דיבר מזה תמיד בהתפעלות] ועוד הרבה זצ"ל וכן רבים מאד מגדולי וגאוני הדור החיים אתנו שליט"א. וכל אחד ואחד יכול ללמוד ולהיווכח על זה בעצמו, וזה קל מאד, צריך רק לרצות, ומחוייבים בזה כמו שיבואר להלן.

חשבת שזה דומה לתחום הרפואה, שישנם רופאים כלליים, ולעומתם רופאים מומחים לתחום מסוים אחד, הרמב"ם שידע את כל התורה כולה ברמה לא אנושית אמר "מימי לא ניצחני אדם, אלא בעל אומנות אחת", וחזוק על כך, במילים מהמשנה במסכת אבות (פרק ה משנה ז) "שואל כענין ומשיב כהלכה" ופירשו הרשב"ץ (בספרו "מגן אבות") והברטנורא – שאם התלמיד שואל **באותו הענין**, שהרב עסוק בו, אז **משיב הרב כהלכה**, כשם שראו את משה רבינו עוסק בענייני הפסח, אז שאלו אותו הטמאים על פסח שני, **אחרת הרב עלול לענות תשובה לא נכונה**.

צוות תלמידי חכמים האלו, שהם לא רק ה"בן עזאי" לנושא הפאה כנ"ל בירושלמי, אלא הם גם עסוקים בענין זה כל הזמן ולכן, השואלים

למי שאינו עסוק באותו ענין וקל וחומר שלא למד נושא זה לעומק יהיה מי שיהיה. הלא המשנה באבות הנ"ל אומרת שאפילו את משה רבינו שאלו רק כשהיה עסוק באותו ענין והמסקנה המתבקשת היא לקיים את מה שכתוב במשנה.

ועדיין לגיטימי להישאר ספקן, שמא אולי הם לא ה"בן עזאי" לנושא זה, אולי יש מישהו שיוכל בכל זאת לענות להם? יתכן ואדם ילמד שנים רבות רפואה וישאר סנדלר? **אך** מה יהיה במקרה אם יציעו לבדוק מומחיותו של הרופא ויגלו שהוא באמת סנדלר? יקבלו פרס של 18 אלף דולר. ואם אין הם בטוחים ביכולתם לבחון אותו, שיביאו אדם אחר שיגלה ויתחלקו ברווחים. ואם יביאו רופא (רב) שיבחן אותו וימצאוהו סנדלר, יקבלו 36 אלף דולר.

ונאמר לי שכולם מוזמנים בעצמם ו/או עם אחרים ללמוד את הסוגיא ולמצוא פירכא בדבריהם ולקבל את הפרס הנ"ל. חושבני שבכל מקרה שווה מאד לבדוק, ללמוד ולנסות לפרוך, שהרי אם תימצא הפירכא, יזכו בכסף גדול, ואם לא - ויסתבר גם להם שמצד "פריצות דגברי" פאה הינה כשיער, והכיסוי ההלכתי היחידי זוהי המטפחת, ברכות יחולו על כולנו ויוסיפו זכויות לכלל עם ישראל.

ובפרט שצריך לזכור כנ"ל, שזה לא אותו צוות התלמידי חכמים שפוסקים כך אלא, בעל ה"חוות יאיר" ועוד אחרונים, וגאוני ומצוקי ארץ בדורינו כנ"ל וגם רבנים גדולים שנתנו הסכמות לספר על הפאה, כותבים שהדברים "נכונים ומוצקים", וכפי שהתבטא בהחלטיות אותו דיין חשוב כמובא לעיל.

עִתָּה ח':

רמקה: שמעתי פעם שיש מושג שקוראים לזה "כח דהתירא עדיף" – מה את אומרת על זה?

שרה: כן! היו כבר נשים לפנייך שטענו טענה זו, אך אחרי שהתוודעתי והתחבטתי הרבה בזה, נאמר לי שלהסברת והבנת המושג ההלכתי, החשוב והנפוץ הזה, התוספות מביא (במסכת ביצה ב:) את לשון רש"י שכותב: "לכך כח דהתירא עדיף, כשאדם מתיר, סומך על שמועתו וצריך להביא ראיה לדבריו, אבל איסורא, אדם יכול להחמיר עליו, בלא טעם". ולפי הסבר זה, אז לענין הפאה שאנחנו עוסקים בו, מבינים שאם יש מתירים, אז מסתמא יש להם ראיות על זה, ולכן נפוץ היתר זה של הפאה והרחוב מלא בפאות, וגם אני נקלעתי לסיטואציה הזו, ולכן הלכתי בפאה 'כמו כולם', אבל כמו שכתבתי לעיל, **ששאלתי במשך שנים בטלפון לת"ח מובהקים בנושא, ורשמתי לי כל מה שענו והסבירו לי, וגם התוודעתי לחומר קריאה רב בנושא הפאה, שבו נלמד שכל האיסור של שיער הוא משום "פריצות דגברי",** ושבזמן המשנה והגמרא הפאה היתה דוקא תחליף לשיער וברשות היחיד הלכו איתה מגולה וברשות הרבים כיסו אותה בדיוק כמו שמכסים שיער, ושכל הדורות מבריאת העולם עד תקופת המשכילים והגזירות הלכו במטפחות וזוהי המסורת היחידה האמיתית, והש"ג והרמ"א בפסיקתם על הפאה שמוטר, כוונתם אך ורק לחצר, ולא ח"ו לרה"ר, ומה היא אמונת חכמים, וכיצד יש לשמוע בקולם? עפ"י מסכת הוריות – "סביר ולא גמיר, גמיר ולא סביר", שאם מבין או למד שאסור אין להישמע להקל לא רק להרב שלו אף אם הוא פוסק הדור, אלא אפילו לסנהדרין הגדולה בלשכת הגזית אין להישמע!

ועוד ידיעות חשובות ומעניינות, דברים ששכנעו אותי באמיתותם, להגיע למסקנה הפוכה, שהמילים "כח דהתירא עדיף", המנפנים בהם ככח נפלא ומשובח להצדיק את מעשיהם, חוזרים כבומרנג למשתבחים בו במקרה דנן, שהרי רואים שאין ראיה מהגמרות להתיר פאה ברה"ר, בדיל או זכר של ראיה, ואם מתעמקים ומוצאים שיש איזו ראיה, אז הראיה היא דוקא לאיסור, ולא להתיר, וכפי שיצא לאותו דיין מבני ברק ועוד הרבה שלמדו סוגיא זו.

ונאמר לי שכשהתוספות מביא את רש"י ש"כשאדם מתיר צריך להביא ראיה לדבריו...", אז כאמור, כשלומדים בעומק את ענין הפאה, רואים שהראיה הפוכה, ולכן כ-100 פוסקים חולקים על ה"שלטי גיבורים" ותוקפים אותו קשות, ומאות שנים דבריו היו כחידה סתומה כי לא הבינו אותו, והתשובה לזה נמצאה רק ע"פ מה שנתגלה מבעל ה"חות יאיר" ועוד אחרונים, שבאמת הוא והרמ"א לא מתירים ברה"ר, אלא דוקא בחצר.

ונאמר לי, שכל אחד ואחד, לא צריך להיות למדן גדול, אפילו ילד בן 12 שמבין לימוד, יכול להגיע בקלות לחקר האמת הנ"ל אם ילמדו איתו. כאשר שנים על גבי שנים קודם אי אפשר היה להגיע לזה כי לא ידעו את דעתו של בעל ה"חות יאיר" ועוד אחרונים, ועל כן היתה מחלוקת עצומה שכ-100 פוסקים שיצאו כנגד הש"ג, העזו לצאת כנגדו בחריפות, אע"פ שהוא היה גאון עצום ונורא, מכיוון שכל אחד ואחד ראה נכוחה באופן ברור ומוצק שאין שום ראיה לדבריו להתיר ברה"ר, וללמוד שכוונתו על חצר לא יכלו? כאשר בחצר כבר מותר שיער, כמו שהם כותבים בספריהם, "שבחצר הרי מותר גם שיער"?

אבל התגלה מבעל ה"חות יאיר" ועוד אחרונים, שיש תירוץ לקושיא הנ"ל, שבמקום שחשבו כל הדורות שהש"ג הוא המיקל הכי גדול שהוא מתיר פאה ברה"ר, התגלה ההיפך הגמור, שהש"ג הוא המחמיר הכי גדול, שרוב הראשונים והאחרונים מתירים שיער בחצר, ודוקא הוא מחמיר בזה ולכן הוא צריך היתר לפאה בחצר!

ורבבות בדור זה ובכל הדורות לא הבינו ולא מצאו מענה לשאלה הגדולה: איך יתכן שהש"ג שהיה גאון הגאונים וכו' הביא ג' ראיות מהש"ס שמותר, שכל ילד שמבין לימוד, רואה הפוך??? והתשובה היחידה לשאלה זו נותן רק בעל ה"חות יאיר" ועוד אחרונים, כאמור.

חשבתי לעצמי, הדברים נפלאים אם אכן זה כך, אך מי שלא לומד סוגיא זו מה הוא "אשם" שהוא לא יודע ועובר על איסור? והיתכן שיכתיבו לכל אדם מה ללמוד? והאם יחויב ללמוד כל דבר?

עד שהתברר לי ממה שקראתי ונאמר לי שלא רק שאפשר ללמוד ולהגיע לחקר האמת כנ"ל, אלא כל אחד ואחד מחויב בחיוב גמור ללמוד סוגיא זו ולא להתחמק בכל מיני אמתלאות ותירוצים שונים.

כמו שכתוב במסכת סוטה דף לז. "תנו רבנן ברוך בכלל ברוך בפרט, ארוך בכלל ארוך בפרט, ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

פרש"י "כל המצוות כולן טעונות ארבעה אלה:

[א] ולמדתם אותם [היינו ללמוד]

[ב] ושמרתם [היינו לשמור]

[ג] לעשותם [היינו לעשות]

[ד] וכתיב ולמדתם אותם את בניכם [היינו ללמד, בניכם הכוונה תלמידים],

הרי כאן ארבע מצוות לכל מצוה ועל ארבעתן נמסרו ארוך וברוך בכלל ופרט:

[א] ברוך- אשר ילמדו ארוך- אשר לא ילמדו

[ב] וכן ללמד

[ג] וכן לשמור – [ד] וכן לעשות".

והמהרש"א שם ד"ה "ברוך" – על לשמור מפרש "שיהא חוזר על משנתו שלא תשתכח מפיו ודבר זה מביא לידי מעשה".

נמצא – שג' חלקי המצוה של צניעות הנשים [היינו – ללמוד ללמד

ולחזור – כדברי המהרש"א הנ"ל] החיוב הוא על האיש,

וחלק אחד [היינו – לעשות] החיוב הוא על האשה.

ובין אם האשה הולכת במטפחת ובין אם האשה הולכת בפאה, האיש

מחוייב בג' דברים הנ"ל כדברי רש"י "ברוך אשר ילמדו ארוך אשר

לא ילמדו וכן ללמד וכן לשמור".

וכעת, בענין כיסוי ראש, כאשר הדברים שסיפרתי עד כה, מאד

התיישבו על ליבי והשתכנעתי באמיתותם, ורצוני לעשות את חלקי

האחד במצווה זו: החיוב שלי – היינו לעשות, ולהיות ברוכה, אז פשוט

לי שעלי לכסות ראשי במטפחת צנועה, וחלילה, אין רצוני להיכנס

בגדר ארורה ולא לחשש שכזה, כאשר בכל ימי חייה של האשה

מרגע שהיא נישאת, בחשבון עצום של כל יציאותיה לרחוב, היא

עלולה להיכשל במיליארדי מיליארדים של איסורי דאורייתא

חמורים בלחטוא ובלהחטיא, ובמיוחד בפאות של זמנינו שהן

מחטיאות כל כך, וכל אחד יודע זאת בסתר לבו, זה סוד גלוי שכולם יודעים אותו אך מפחדים לדבר מזה, – "מליבא לפומא לא גליא".

ונאמר לי שביתר תוקף יש ללמוד סוגיא זו, לפי דבריו הנוקבים של **החפץ חיים** בהקדמתו ל"משנה ברורה" שכותב: "והנה אף שלימוד התורה הוא שכל מה שהאדם לומד, אפילו בקדשים ובטהרות הוא מקיים מצוות עשה דתלמוד תורה, מכל מקום עיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה... ועל ידי לימוד ההלכות מובטח האדם לחיי העולם הבא, ומה ילמוד האדם בתחילה... הלימודים הנוגעים למעשה בכל יום בימי חייו... כי אין הדין יכול להתיישב היטב בדעת האדם כל זמן שאין יודעו בטעמו ובנימוקו... עוד כמה ענינים עצומים... אשר לא יתברר לאדם כי אם על ידי ידיעת טעמיהן" עכ"ל החפץ חיים.

ר' ישראל מסלאנט היה אומר והורה כך תמיד, שכאשר יש פירצה ולא רואים תקווה לתקן פירצה זו, הדרך היחידה לתיקון הפירצה היא ע"י לימוד ההלכות של פירצה זו.

כתוב בספר "פאר הדור" (חלק ג' עמוד רכג) שכשה"חזון איש" הגיע לארץ ישראל וראה שלא מקיימים את מצוות השמיטה, אז הוא עודד ללימוד הלכות שמיטה באולפני התורה, ובכך ע"י הלימוד לתקן את הקלקול, וב"ה זה תוקן והלכות שמיטה מקויימות היום כראוי.

כך גם צוות תלמידי החכמים הנ"ל מיישמים למעשה את הדברים האלה של ר' ישראל מסלאנט והחזון איש, ועוסקים כבר עשרות שנים לילות כימים בהפצת לימוד ובירור דין הפאה נכרית, ומלמדים סוגיא זו מהמקור לכל מי שרוצה – ועל ידי זה מתעוררים הרבה אנשים, וגם ניצולים מה"ארור אשר לא ילמדו" וכו' כנ"ל במס' סוטה לז. וכן אלפי נשים שומעות ומתעוררות ונוטשות את הפאה ומתעטרות בכיסוי כהלכה כרצון השם, וניצולות ממיליארדי איסורי דאורייתא חמורים מלחטוא ולהחטיא – אשרי חלקן.

עוד מובא בספר פאר הדור (חלק ב' עמוד פא) מה שענה מרן החזון איש לבן ישיבה אחד, שהקשה לפניו: אם אסור להשתמש בחשמל בשבת, אז למה דולק אור החשמל בשבתות בבית מדרשו של הרב הירושלמי מטעם העדה החרדית? השיב מרן החזון איש בסגנון של מחנך: **א. כשנוגע לדין מן הדינים אין להתחשב במה שרואים אצל אחרים [אפילו רב גדול] צריך לדעת אך מה כתוב בתורה;**
ב. האיסור אינו חל על תחנת הכח הירושלמית שבעליה ופועליה הם לפי שעה (בתקופת השלטון המנדטורי) שלא מזרע ישראל.

ולכאורה – החזון איש היה יכול לענות לו רק את התשובה השניה שהיא הפשוטה והקולעת לשאלתו? אלא שאצל החזון איש היה עיקר גדול לחנכו באופן כללי על כל הדברים שבדיני התורה, לכן היה חשוב לו מאד לענות לו תחילה, **שבדיני התורה אין מתחשבים באחרים יהיה מי שיהיה, צריך לדעת אך ורק מה שכתוב בתורה!!!**

עוד מובא בספר פאר הדור (חלק ג' עמוד יח) "גודל יראת שמים של אשה ניכר בכיסויי שיערה, כמדת דקדוקה בכיסויי הראש כך יראתה".

ומעניין מאד כשסיפרו לי על קיומו של ספר הנקרא "אנא עבדא", שחובר על הגאון ש.צ. קובלסקי זצ"ל, שפעם דיבר איתו החזון איש שיחה בענין קדושה (שם עמוד 42) ובתוך השיחה אמר לו: **"שעיקר ביאת האדם לעולם הזה הוא בעיקר לתקן ענין זה של קדושה – ואין אדם זוכה לעולם הבא אלא ע"י הקדושה" – קדושתו של האדם חולשת על כל תחומי חייו, אך עיקר הקדושה הינה שהמחשבה תהיה קדושה וטהורה בעיני עריות, האם אפשר לומר שהפאות ברחוב מוסיפות קדושה במחשבתם של הגברים וכי "בהתקדשותו" במראיהן יזכה לעולם הבא? שהרי הפוך הוא, מה שגורם היום הפך הקדושה, זה מראות הנשים ברחוב, ולדאבוננו, לדבר שקוראת הגמרא, כשמגלים את שיער הסוטה, "ביזיון" – מקובל במחננו, לקרוא לפאה שהיא דוגמא לגילויי השיער, מכובד, מראה איכותי... נורא ואיום! התהפכו היוצרות! השתבשו הדעות!!!**

פעם (טרם שהתפרסם חומרת הזהר - וקמחית) הלכו ברשות היחיד בגילוי שיער, וברשות הרבים עם מטפחת, והיום **התהפכו היוצרות**, והולכים ברשות היחיד במטפחת וברשות הרבים בפאה שהיא יפה כשיער, והרבה מעבר לזה – כשאיפת המשכילים עפרא לפומייהו, שסיסמתם היתה "היה יהודי בביתך ואדם בצאתך", וכל זה בלא יודעין, ובלא שום מחשבת זדון חלילה רק בבחינת "תינוקות שנישבו" פשוט לא מחנכים ולא שומעים כלום על זה, רק רואים מה ש"כולם הולכים" – ו"הרב שלי מתיר", אבל כל גבר מחוייב ללמוד את הסוגיא ב"ברוך וארור" כנ"ל וגם מחוייב לקיים את הפסוק "הוכח תוכיח" והגמרא (ב"מ לג.) "אפילו תלמיד לרב" ונפסק ברמב"ם (בסה"מ מצוה ר"ה) ולהראות לפני הרב את הכל. ובפרט בענין הזה שזה פשוט דבר שלא ידוע מאות שנים ונתגלה מבעל ה"חות יאיר" ועוד אחרונים כנ"ל.

דברים עמוקים ונשגבים מביא רבי חיים מוולאז'ין בספרו "נפש החיים" (שער א' פ"ד) להראות כמה גדול הקלקול שנגרם עקב הרהורי עריות, וזה לשונו: "כי הלא נבוכדנצר וטיטוס לא עשו במעשיהם שום פגם וקלקול כלל למעלה כי לא להם חלק ושורש בעולמות העליונים... רק שבחטאינו נתמעט ותש כביכול כח גבורה של מעלה, את מקדש ה' טמאו כביכול המקדש העליון, ועל ידי כך היה להם כח לנבוכדנצר וטיטוס להחריב המקדש של מטה המכוון נגד המקדש של מעלה כמו שארז"ל (איכא רבתי) קמחא טחינא טחינת (=קמח טחון טחנת)... א"כ בעת אשר יתור האדם לחשוב בלבבו מחשבה אשר לא טהורה בניאוף ר"ל, הרי הוא מכניס סוטה בבית קודש הקדשים העליון... ח"ו, ומגביר ר"ל כחות הטומאה והסטרא אחרא בבית קודש הקדשים העליון, הרבה יותר ויותר ממה שנגרם התגברות כח הטומאה ע"י טיטוס בהכניסו סוטה בבית קודש הקדשים במקדש מטה" עכ"ל.

לו מציאות רוחנית זו היתה מוחשית לעינינו הבשרניות והקצרות רואי, אין ספק שמראה הרחוב היה נקי וטהור הרבה הרבה יותר.

ולענין "כח דהתירא עדיף", אותו צוות תלמידי החכמים לא מבקשים דבר, אלא שילמדו סוגיא זו לעומק, לברר את אמיתות הלכה זו, ואדרבה הם מחפשים שימצאו את ההיתר, הם מחפשים את ה"כח דהתירא", אך המציאות העכשווית היא שלא לומדים ועוד יש כאלה **המפתחים ללמוד** ואני תמהה, הלא אלו המצדדים בפאה בטוחים שזה

מותר, כביכול שההיתר מונח להם בכיס, אז למה הם מפחדים כל כך ללמוד את זה?...

הרשים אותי מאד פירוש רבינו יונה על המשנה במסכת אבות (פ"ד מ"ה) שזה לשונו: **הלומד על מנת ללמד... אין מספיקין בידו... אלא על מנת לעשות.** איסור והיתר כמשמעו, **לא שיטרח ויעיין הרבה אולי ימצא איסור בדברים המותרים** אך לוקח הדברים כפשוטן... **והלומד על מנת לעשות,** מספיקין בידו ללמוד וללמד ולעשות – רצה לומר, **שדעתו לפלפל בלימוד כדי לדעת אמיתת הדברים ורצונו לטרוח כמה ימים ושנים להשיג דבר קטן ולנהוג עצמו על פי האמת שכל עיקר מחשבתו, אין, כי אם אל המעשה להיות אמיתי".**

ולעניינינו, אם רבינו יונה מפרש שהאדם יקדיש ימים ושנים לחפש, אולי ימצא איסור בדברים המותרים, זאת אומרת שמדובר בדבר שלא יודעים ממנו שום איסור או החטאה, אלא כל שכל הרבנים מתירים, אז מה השבח הגדול הזה שמעניק רבינו יונה למי שרצונו לטרוח כמה ימים ושנים להשיג דבר קטן ולנהוג עצמו על פי האמת? וכי רבינו יונה לא יודע מ"כח דהתירא עדיף"? אז קל וחומר, בסוגיא של פאה נכרית, שכיום הכל ברור ופרוס כמפה, ובקלות יש אפשרות לדעת את אמיתת הדברים, אפילו תוך מספר שעות ואפילו פחות, וזה לא שאולי ימצא אלא בטוח ימצא, וזה לא כדי להשיג דבר קטן אלא להשיג דבר גדול, כאשר לכל הדיעות ענין הקדושה עצום עד מאד וכדברי החזון איש הנ"ל, וכפי דברי החפץ חיים צריכים ומחוייבים להעדיף ללמוד סוגיא זו, שנוגעת כל כך למעשה, על פני סוגיות אחרות שפחות נוגעות למעשה ופחות בוערות, והאמת ניצבת ועומדת, זועקת וקוראת להגיע אליה, ומצפה שיעמלו וייגעו בה, הרי חייבים בזה "בברוך וארור" כנ"ל במסכת סוטה לז. ואני משתאה ומתפלאת, שאני מפחדת מגמרא זו שכתוב ארור אשר לא יעשה, במה שזה נוגע לי, ואיך הגברים לא מפחדים מה – ג' ארורים שלהם?

ואף מי שעוד לא למד ועוד לא הגיע למסקנה שמגיעים אליה בדרך הלימוד, יש לו בינתיים לנהוג כמו שהבית יוסף (או"ח ס"ל תרצ) הביא מה שכתב הריב"ש אל הר"ן כלשון הזה: **רואה אני דברך טובים ונכוחים, שאפילו בעסקי העולם כל משכיל בוחר לנפשו הדרך**

היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק, על אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדרכי התורה והמצוות שהם כבשונו של עולם" עכ"ל.

יש לנו ללמוד קל וחומר ממה שרואים בעשרות השנים האחרונות כמיהה לה' – "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי" – "צמאה נפשי לאלקים" – ורואים רבבות בעלי תשובה שמתבוננים על החיים, ומחפשים את האמת, וחוקרים את כל הענינים הרוחניים, ועוזבים קרובים, חברים ואהובים, וקרירים אבל למען האמת, לא מפחדים מאיש, ובזכות זה הגיעו למה שהגיעו!!

גם אנו נתבונן על מצב הצניעות שלנו, נחפש את האמת, ונישמע לקול שבוקע מבפנים, שדורש חקירה ובירור ההלכה בעומק הלימוד, בלי פניות, בלי חיקוי דעות של אחרים, ונגיע לחידושים וגילויים גדולים ומעניינים בכל נושא הצניעות - וכמובא לעיל מה"חזון איש" "כשנוגע לדין מן הדינים אין להתחשב במה שרואים אצל אחרים [אפילו רב גדול] צריך לדעת אך מה כתוב בתורה".

שו"ת הרדב"ז חלק ד סימן עג בשם הריטב"א בשם רבו הרא"ה:
 "...אבל במנהג להקל לעולם אין חוששין לו ואפי' היה על פי גדולים שבעולם. כל שנראה בו צד איסור, ומיהו במקום שאין האיסור ברור והמנהג קבוע כבר עד שאי אפשר לו לבטלו אפילו הכי כיון שאינם בני תורה ואין כח בידו לבטלם, יש לו לעשות לעצמו בענין שלא יהיה בדבר מחלוקת עד שיוכל להחזירם מעט מעט, ואם הטעות מוכרע אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד השם ע"כ.

והנה הדברים האלו מורים על שלימות אומנם ומישיבין את הלב ומהם אין לנטות ימין ושמאל".

עִתָּה 6:

רקקה: מה דעתך על פאה צנועה?

ערה: הרבה התבוננתי בזה ואני יודעת שכולם מסכימים על ההחטאה שיש עם הפאות הלא צנועות, אך יש הטוענים שפאה צנועה לא מחטיאה, האם אכן זה כך? ואני שואלת, האם אפשר לצאת לרה"ר עם שיער צנוע? והאם יש בכלל בזמנינו מושג כזה "פאה צנועה"? שהרי מצד "פריצות דגברי" פאה ושיער שווים, איסור זה של "פריצות דגברי" הוא גם על השיער הכי פחות יפה שיש בקרב כלל הנשים, קל וחומר שיער של פאה צנועה שבזמנינו היא הרבה יותר יפה משיער. הרבה מאוד נשים שהשיער שלהן הוא פחות יפה מהפאה! ורק בגלל שהפאות משתכללות מיום ליום, יש שחושבים שהפאה שהיא לא מהמשוכללות והמיוחדות האלו, היא "פאה צנועה", אבל התבוננתי הרבה בנשים חבושות בפאות "צנועות", המשתכללות חדשים לבקרים, והבחנתי שפאות "צנועות" אלו, אף הקצרות והעדינות וגם אלו הסינטטיות הינם מחטיאות ומכשילות. וקל וחומר שמחטיאות הרבה יותר משיער צנוע, שכאמור, הפאה הכי צנועה בזמנינו, יותר יפה בהרבה משיער צנוע של הרבה מקרב כלל הנשים שבעולם שנולדו בשיער פחות יפה – וכן, כל כלל הנשים המבוגרות והזקנות, הפאה שלהן יותר יפה משערן המלבין וכו' ומחטיאות יותר משערן.

ואחת הראיות לכך שגם הסינטטיות הם כמו שיער, מצויה בפאות המעורבות העשויות משיער טבעי ושיער סינטטי ביחד, כשאשה חובשת פאה כזו, האם רואים את ההבדל בין השיער הטבעי לסינטטי? ואף אם מומחים יכולים להבחין בהבדל, זה משנה משהו לכלל הציבור!?

מ"בגדי שלום ואמת" של הרב יצחק ברנד שליט"א [לפי משל בגדי המלך החדשים], "אף אם נניח שקיים מין בד מופלא כזה הנראה רק לחכמים בלבד, הרי בכל אופן, לא יהיה ניתן לייצר ממנו בגד שימלא את תפקידו ואת יעודו של לבוש, דהיינו להיות ולהיראות מכוסה, מאחר והאנשים הפשוטים לא יבחינו בו כלל" ובפרט כאן שהגברים אסור להם להסתכל כלל בשיער אשה.

הגאון ר' גדליה נדל זצ"ל שהיה גדול ועצום, ליטאי, ש"החזון איש" החשיב אותו ביותר, אמר לפני כ-40 שנה: "לדעתי אפילו אילו בעבר לא היה אף פוסק אחד אוסר, כיום **בפאות של זמנינו** לא היה אף פוסק אחד מתיר, **תשאלו לכל ילדה ברחוב ותאמר לכם אם פאה מותרת או אסורה**". את זה אמר ר' גדליה על כל הפאות של לפני עשרות שנים שידוע לכולם איך הן היו נראות ואיך הן היו פשוטות יותר מהפאות הכי פשוטות ו"צנועות" של ימינו! מה נאמר כבר על כל הפאות ה"צנועות" של ימינו ועל אלה שיבואו בהמשך הדורות אחרינו? ה' ישלח לנו משיח צדקנו במהרה ויגאלנו.

מאמר זה שלו, חופף מאוד את מה שאני מרגישה בעומק נפשי, זוהי דעת תורה אמיתית בעיני כל מבקש ומחפש את האמת, ואף אחד לא יכול לחלוק על זה, ואני מודה לה' שזכיתי להיות בין מחפשי ומודות על האמת, ואני נשמעת לאמת ומקיימת אותה – **ולא קם חכם בעולם מבריאת העולם עד היום הזה ולא יקום לעולם, שיוכל להסביר שאם כל האיסור של שיער הוא משום "פריצות דגברי" אז איך יתכן ששיער אסור משום "פריצות דגברי" ופאה מותרת, בזמן שכל אחד יודע ומרגיש שבימינו יש בפאה "פריצות דגברי" כמו שיער ואף יותר מזה.**

יש הטוענים שהתרגלנו כבר לפאה, ודבר שרגילים בו אין כל כך יצר הרע, אבל אם כך הדבר וזהו כל ההיתר, אז למה התורה אסרה גילוי שיער לאשה כשהיא נישאת? אז אולי כדאי שהתורה לא תאסור שיער כלל ויהיו רגילים כולם בשיער כמו שרגילים בשיער הבתולות, ותמשכנה הנשים ללכת בשערן מיום היוולדן, כל ימי חייהן ויהיו מורגלים בזה אז אין כ"כ יצר הרע כטענתם.

וכן גם בזמן המשכילים והגזירות ועוד אחרי זה כ-100 שנים ויותר, שנשים הלכו גלויות שיער ברוסיה ובשאר מדינות שהושפעו ולמדו מהן כנ"ל בשיחה ג', וילדים נולדו למציאות כזו וכולם היו רגילים במראה זה, האם נאמר שזה מותר שם? הרי כפי **שנאמר לי** וכמובא לעיל, המשנה ברורה (סי' ע"ה סק"י, ובספרו "גדר עולם") פוסק שאפילו ברכה וכל דבר שבקדושה אסור להם לקרות כנגדה, ואפילו מי שמתיר להם בברכה ובדבר שבקדושה פוסק שהן אסורות ברשות הרבים באיסור דאורייתא אף על פי שכולן הולכות בשיער גלוי ומורגלים בזה.

ואם כן, מה הרווחנו במה שרגילים בפאה אחרי שיודעים איך הפאות נראות כיום וכדברי ר' גדליה נדל כנ"ל, אלא מה יוצא מזה? שהתורה אסרה שיער לאשה נשואה שלא תתקשט לעיני גברים זרים, אף אם יהיו רגילים למראה שיער, שלא תמצא חן בעיניהם בדבר שמייפה אותה, ותבוא להחטיא אותם, ושלא תחטא לעצמה: שתרגיש, תבין ותרצה בהנהגות הצניעות, שאלו הן עצמיותה ומהותה. ולפי זה הפאה בימינו אסורה בדיוק כשיער ואף יותר.

ויש הטוענים טענה של צדקות כביכול, שהמטפחת זזה לפעמים ומבצבץ שיער וכד' ועוברים על "שיער באשה ערוה", ולכן מבחינתם פאה טובה יותר, שמכסה את השיער.

אמנם, חוץ מהתשובה הפשוטה שהפאה בזמנינו היא הרי אותה "פריצות" כשיער ואף יותר מזה וממילא אסורה יותר משיער, כמבואר, גם נאמר לי שכל אחד יכול לעיין בעצמו ב"בית יוסף" הלכות ק"ש סימן ע"ה ובשולחן ערוך שם סעיף ב' ובהגר"ז שם סעיף ד' ובכל נושאי הכלים מפרשי השו"ע, ויראה מפורש בשלחן ערוך שזה אינה טענה כלל. ומה גם שאפשר, אם נעשה לפי כוונתם באמת, אז שהאשה תכסה את שיערה בפאה כטענתם שרק זו מכסה את כל שיערה, ואת כל הפאה תכסה במטפחת שלא ייראה שום שיער, לא מהפאה ולא מהשיער, וכאמור ששווים הם.

דע כי אתה חייב לדעת, כל מי שירצה להעמיד דעת ידועה, ולישא פני אומרה, ולקבל דעתו בלי עיון והבנה לענין אותו דעת אם אמת איתה אם לא, שזה מן הדעות הרעות והוא נאסר מדרך התורה וגם מדרך השכל... אמר השי"ת לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפוט וגו' ואמר לא תכירו פנים במשפט וגו' ואין הפרש לקבלת אותו דעת להעמידה בלא ראייה או בין שנאמין לאומרה ונשא לו פנים ונטען לו, כי האמת אתו בלא ספק, מפני שהוא אדם גדול כהימנו וכלכל ודרדע, שכל זה אינו ראייה אבל אסור, אבל יש לנו ולכל נבון וחכם להתבונן כל דעה וכל מאמר, על דרך שיש להתבונן אותה, ולאמת ולקיים מה שראוי לקיים, ולבטל מה שראוי לבטל, אמרו מי שאמרו – וכן אמר אבא מארי ז"ל ביאורה, והוא דבר מבואר וענין קל בעיני כל נוטה מעל תאות גופו... כי האדם כשישליך מעל פניו השקר ויקיים האמת ויכריענו לאמיתו ויחזור בו מדעתו כשיתבאר לו הפכה... והנה נתברר לנו כי החכמים אינם מעיינים הדעות ולא מביטים אותם אלא מצד אמיתתם ומצד ראיותיהם, לא מפני האומר אותו יהיה מי שיהיה."

(רבנו אברהם בן הרמב"ם, נדפס ב"עין יעקב" בהתחלה)

שיחה י'

רבקה: מה עם שלום בית, כשהבעל רוצה שתחבוש פאה?

שרה: צמד המילים "שלום בית" הוא בעל ערך גבוה ביותר, בבנין הבית הפרטי ובבנין כלל עם ישראל, ואין ספק שכולם רוצים בו ומבינים את חיוניותו מאד מאוד, והלוואי שכל עם ישראל יזכה לכך תמיד.

בפרשת סוטה רואים את חשיבות שלום הבית בעיני הקב"ה, שמוכן למחוק שמו עבור זה. הקב"ה הרשה זאת במקרה של סוטה בזמן בית המקדש, אך היתכן להשתמש במטבע לשון זה, על מנת לעבור עבירות דאורייתא או [למי שעוד לא למד] **לכל הפחות ספק דאורייתא שהוא לחומרא**, עבור שלום הבית? האם מותר לאשה כביכול למחוק חס ושלום שמו יתברך, בשביל לעשות רצון בעלה? הרי גם האשה וגם בעלה מחוייבים בכבודו של הקב"ה, כשם שבן אסור שישמע לאביו ואמו אם יצוו אותו לעבור על דברי תורה כי גם הוא וגם הם מחוייבים בכבודו, והרי כבר התברר שפאה אסורה מדאורייתא.

כולם מבינים שאשה צריכה לעשות רצון בעלה בעניינים חומריים ואף בעניינים רוחניים ובחינוך הבנים, כאשר אלו הם עניינים הלכתיים או מוסריים, אך במקרה דנן, שזה הפוך מההלכה, איסור דאורייתא, כאמור. **מי שמע דבר כזה, ה' יצילנו?**

וחוץ מכל זה היתכן שאשה תחוייב ללכת בפאה ברה"ר משום רצון בעלה ולו על מנת שלא יתן עיניו בנשים אחרות? בו בזמן שעניי גברים אחרים עלולים להיכשל בה!?! ויצא חלילה שע"י השכנת שלום בית בביתה היא תפר שלום הבית אצל האחרים? האין זה מגוחך???

המשגיח הגה"צ ר' דן סגל שליט"א, בדרשת חיזוק שנשא בבכיות נוראות, לאחר שנשמעו כמה אסונות נוראות מפטירת נשים צעירות רח"ל, דיבר הרבה בענייני צניעות, ובין היתר הזכיר את דברי הגר"א "שהמדריגה הכי גדולה בנשים הוא צניעות, כמו שבאנשים הדבר הגדול ביותר הוא לימוד התורה", והוסיף וזעק: "...אני לא אומר

דברים מסברא, אלא מידיעה! באים אלי כאלה שאומרים לי שהנסיונות שלהם מנשים חרדיות הם יותר מהחילוניות!" ודיבר על ההחטאה הגדולה של פאות זמנינו, ה' יצילנו! ובהשכנת "שלום בית" כאלו, יוצא שהרחוב מלא הרהורים אסורים, במקום "והיה מחניך קדוש"!

בטענה, שלא יתן הגבר את עיניו בנשים אחרות, מצויה ההודאה באמת המרה, שהפאה מכשילה ושהם נותנים את עיניהם בה.

רבינו יונה כותב (אגרת התשובה ע"ה ובד"א נ"ח): **"וצריכה האשה שתהא צנועה ונזהרת שלא יסתכלו בה בני אדם חוץ מבעלה, שהמסתכלים בפניה או בידיה יורדין לגהינום, והיא ענושה בעונש כל אחד ואחד מהם מפני שהחטיאה אותם ולא נהגה צניעות בעצמה ונכשלו בה."**

והארחות צדיקים (תחילת שער הגאווה) כותב: **"האשה המתקשטת לפני האנשים בזה היא מדלקת לבם ומכנסת הרהורים בלבם, ובזה עושה גדול מאד שהיא נותנת מכשול לפני רבים" עכ"ל.**
האם היא נישאה לבעלה כדי להיענש רח"ל??

ועוד, בספר "חסד לאלפים" (על שו"ע או"ח סי' ג' ס"ד) כתוב: **"כמעט כל עונש האשה בעולם הבא וזכייתה בעולם הבא תלוי בצניעות!**
ולכן כל אשה המרבה להיזהר בדרכי הצניעות הרי זו משובחת".

ובפרט, כפי שהמשגיח הגה"צ ר' דן סגל שליט"א דיבר באריכות ממה ש"לימדנו החפץ חיים שהשגחת ה' עלינו דרגות דרגות עפ"י המעשים, וכל אשה המרבה להיזהר בדרכי צניעות היא מביאה יותר השגחת ה' עלינו, וכפי חיובם של הגברים בתלמוד תורה וזהו תפקידם, כך חיובן של הנשים בענייני צניעות וזהו תפקידם, כפי דברי הגר"א" עכ"ל המשגיח שליט"א.

ישנם סיפורים בגמרא שמשבחים את האשה שהתקשטה בביתה למען בעלה, וכשיצאה לרחוב הצניעה את מיופיה, שלא ייכשלו בה, כמו אשת אבא חלקיה שכשהיה רחוק לבית, במלאכתו, לבשה בגדים מלוכלכים, שלא יתן בה איש עיניו, וכששב מעבודתו לבשה בגדים

נקיים, שלא יתן דעתו באשה אחרת. דברים אלו מובאים בספרו של ר' חיים קנייבסקי "ארחות יושר" עמוד ע"ז – כל אחד ואחת יכולים לעיין שם.

ולצערינו, כיום העולם התהפך ונהיה כבית משוגעים, בו רבים מהגברים נהיו כאחשורוש [להראות העמים והשרים את יפיה] ונשותיהם כמו ושתי [שגם היא נתכוונה כמוהו] (מס' מגילה יב:), ואלו ואלו לא חיים את עצמם, אלא בשביל המחמאות והכבוד שיקבלו מן הזולת, ולדאבוננו, לצערנו ולחרפתנו, הן מקבלות את המחמאות ומתענגות על עצמן, ואילו בנשים הצנועות, מזלזלים, ואותן מבזים.

ונאמר לי שכבר זעק הנביא ישעיהו (נט, טו) "ותהי האמת נעדרת וסר מרע משתולל" ואומרים על זה חז"ל (מס' סנהדרין דף יז.) "אמרי דבי רב שילא כל מי שסר מרע משתולל על הבריות" - ופרש"י, "כל העולם אומרים עליו שוטה הוא" - את הפסוק והגמרא הזו הנשים לעיל מקיימות בהידור רב, ה' יצילנו.

לאן הגענו בהתדרדרות הצניעות של בנות ישראל הכשרות והטהורות? היצר הרע הצליח בערמומיותו להשתלט על כולם ואין פוצה פה. מזה שכולם שותקים, מבינים אנו שנוח להם עם מציאות זו.

ולו תאמר אשה: "כוונתי היא לשם שמים, להתקשט לעיני בעלי גם ברחוב, ושמירת עיני גברים אחרים ממני, זוהי אחריותם". דברים אלה מופרכים הם מיסודם, ומעצם השמעתם רואים את האי ידיעה העצומה והבורות המדהימה השוררת בהלכות צניעות, שהרי, בעצם, היא יכולה לטעון כך גם על שיער – כלומר: אלך בשיער גלוי ברחוב "ושמירת עיני גברים אחרים ממני, זוהי אחריותם"!

אבל התורה אוסרת ושוללת טענה זו, והרי כבר התברר שפאה דינה כשיער. ובאמת באירופה כשהלכו שם בגילוי השיער כנ"ל גם טענו טענה זו, והחפץ חיים עונה להם בספרו "גדר עולם", פרק רביעי, בזה הלשון: "ואל יטעה אותה היצר שתנצל מן הדין מפני שהיתה צריכה להתקשט עצמה לעיני בעלה שלא תתגנה עליו, כי באמת זוהי טעות דזהו שייך רק בביתה לבד ולא בשוק".

2 מילות משולחות 15 אט 15

וכדברים האלו כותב גם ה"פרי מגדים" בספרו "אם לבינה" "...זה היפוי והנוי לילך בצניעות מה דאפשר, ומ"ש חז"ל "אשה לקשט לפני בעלה... וודאי כל בנות ישראל כשרות ומקשטות לפני בעלה לא ח'ו בפני אחרים" – ודברים אלו הוא כותב על הפאה.

הופתעת לשמוע פעם, שיש דברים שמייחסים להם חשיבות רבה כמו שהם עיקרי דינים, אך התברר לי, שלמעשה ביסוד ההלכה, אלו הם רק מנהגות לחומרא, שבנות ישראל החמירו על עצמן, ובודאי שמי שתעבור עליהם הינה פגומה בעמקי נשמתה, וכי אפשר יהיה לומר שבשביל שלום הבית האשה תוותר על אותם מנהגים? חס ושלום להעלות על הדעת רעיון שכזה. ולעומת זאת, יש החושבים שאפשר לדרוש מאשה לוותר על כיסוי הראש עבור שלום הבית.

אשה נאמנת על הקב"ה לבדוק דם בביצים, לחנך את הילדים ועוד הרבה דברים חשובים ביותר, ודוקא בענייני צניעות שזוהי המצווה העיקרית שלה, שעל כל איבר ואיבר, כשבראה הקב"ה צווה עליה, היי צנועה! היי צנועה! היא פתאום כביכול פתיה כזו שלא מבינה כלום ואפשר לכפות עליה מה לשים על הראש. ואם היא מרגישה שדבר מה לא צנוע בהופעתה ולא ראוי לבת ישראל, אז לועגים לה ותובעים ממנה לחשוב שהפאה היא כמו כובע ואין זה מחטיא. זה מוזר מאד כיצד על הפאות ברחוב, שותקים ועל אשה שעוברת למטפחת, לועגים, מאשימים אותה, שבזה שעברה למטפחת הינה אחראית לבעיות שלום הבית, במקום לייקר ולהחשיב אשה כזו בעיניו ובלבו של בעלה משום צניעותה. שכן ירבו כמותה בישראל, שזה מה שמחבבה על בעלה, לפי המקורות כדלהלן.

[מעניין יהיה לעשות מחקר על בתי ישראל הבודק עד כמה שייכות ותלות יש בבתים בין חבישת פאה ברה"ר לקיום שלום בית? האם בבתים אלו כל החובשות פאה ברה"ר זוכות ומזכות בשלום בית בביתן?]

ובמקום לייקר אשה כזו ולכבד אותה על צניעותה, מבקשים ממנה לשבש ולעקם שכלה הישר, להיות כצמח, על מנת לא להפריע לאיזה

מהלך מטורף שדעת כל העולם משועבדת לו, בו הופכים חושך לאור, מר למתוק ושקר לאמת, והנשמה יודעת את האמת!

הרב יצחק ברנד שליט"א בספרו "בגדי שלום ואמת" [על פי משל בגדי המלך החדשים] מסביר יפה את הפסיכולוגיה שמאחורי השקר שבפאה וכיצד היא מחזקת אותו להמשיך ולהתקיים "הציבור בכללותו היה משועבד לרוח העולם, כך שאף אחד לא העיז לגלות בקול רם את דעתו, מחשש שיחשבוהו לשוטה, ובשל כך, אף שכל אחד הרגיש במהות הדבר, שמשהו אינו כשורה, אך מכיוון שראה שכל האחרים סביבו הסכימו עם טעות זו, דמיין הוא לעצמו, שאכן כך הם חושבים ולכן היה משכנע את עצמו שהרגשתו היא המוטעת, וכך כל אחד ואחד חשב על זולתו, עד שבסופו של דבר הכל הסכימו להאמין לשקר גם כל כך, לתאר אדם כלבוש בבגד שלא קיים במציאות כלל. והנה רק הילד שלא היה כבול למוסכמות המזוייפות, הוא שגילה את האמת לכל. ואמנם, גם אז, הדבר התעורר רק אצל האנשים שחיפשו את האמת בלבד, שהרי המלך ואנשיו שהאמת לא הפריעה להם לא קיבלוה".

מעניין עוד, שבפרשת סוטה, הכהן מגלה את ראשה של הסוטה, שסטתה מדרך בנות ישראל שדרכן לכסות ראשיהן והלכה בדרך הגויות שמגלות ראשיהן להתנאות, כמו שאומר לה: "הרי לך מה שרצית", שהתנהגת כפרוצה.

ונאמר לי שכתוב בגמרא (מס' ב"ק ז. צ.) שמי שמגלה שער אשה בשוק חייב ליתן לה 400 זוז דמי בושת, שביזה אותה בכך שהציג אותה כמו פרוצה, כמו סוטה. וכעת נשים משלמות טבין ותקילין להתנאות בפאה שהיא דוגמת שיער, כדי לזכות "בבזיון" הנורא הזה לעצמן. אם כי אני בטוחה שהרבה נשים שהולכות בפאות, שאילו ידעו מכל הנ"ל אפילו חצי ואפילו עשירית, הן היו עוברות למטפחת.

הגאון בעל ה"פרי מגדים" בספרו "אם לבינה" כותב שכל אשה יראת ה', שבעלה יפייס אותה כדי שתרצה מטפחת. ממילא, לפי זה כל בעל שאשתו כבר עברה למטפחת צריך לשמוח שהיא חסכה לו את העבודה לפייסה לזה.

2 מילות משולחות 15 אט 15

האשה צריכה לקוות לצפות ולהאמין ולהתפלל הרבה שגם בעלה יזכה להגיע אל האמת, כי בתוך עומק נשמתו הוא מבין ומרגיש את האמת שבדברים הנ"ל וצריך רק שהאמת תיבקע החוצה - ובעצם הליכתה במטפחת ברה"ר, היא עושה את רצונו הפנימי, האמיתי החבוי במעמקי נפשו, שצריך רק לגלותו ולדלותו על ידי לימוד הנושא, וכשילמד יידע את האמת על בוריו והאמת תהיה אהובה עליו ולא יתרגש מדעות כוזבות של הזולת.

ואדרבה - הוא ירצה שתתכסה דוקא במטפחת צנועה. ובתורתנו הקדושה מפורש גודל ענין הצניעות, **ושחביבות האשה על בעלה היא דוקא בצניעותה**, כשם ששאלו המלאכים על שרה "איה שרה אשתך", **כדי לחבבה על בעלה** כשיענה אברהם "הנה באהל" ש"צנועה היא" (רש"י בראשית יח, ט), למרות שהיו בה מעלות יתירות אחרות כמו נביאות וגיור הנשים. **גם זוכים לדברים נשגבים** כמו שכתוב בגמרא (מס' מגילה י:) שתמר זכתה למלכים ונביאים רק בזכות הצניעות שכיסתה פניה בבית חמיה, ולא בזכות ייחוסה שהיתה בתו של שם, ולא משום מסירות נפשה לא להלבין פני יהודה, וכן רות זכתה שתצא ממנה מלכות בית דוד (מס' שבת קיג:). וכן קמחית זכתה לשבע בנים כהנים גדולים הכל בזכות הצניעות (מס' יומא מז:).

וחוץ מכל הנ"ל, בינתיים גם אם אין זה ודאי לו שאיסור הפאה הינו איסור לכולי עלמא, צריך לחשוש, כדברי ה"בית יוסף" הנ"ל, וכדברי חובת הלבבות (שער התשובה פ"ה) על החסידים "שהיו פורשים משבעים שערים משערי המותר, מיראתם שלא יכשלו בשער אחד משערי האסור".

ואם חלילה היא תישמע לו ותשים פאה ברה"ר, אז יוצא מזה שמבחינת שניהם צריכה להיות כאן דאגה, שהוא מכשיל אותה שהיא מכשילה ומחטיאה את הרבים שנענשים על זה, ובזה גופא שהיא נשמעת לו לחבוש פאה, היא גורמת לכל האיסורים החמורים הללו והם ייענשו גם על זה ובמיוחד כיום, בפאות של זמנינו. וגם אם אין הוא דואג, היא צריכה לדאוג, שיתבעו אותה ואותו על כך בבית דין של מעלה, והתירוץ שבעלה רצה כך, לא יתקבל. ויותר מכך, מהסיפור המבהיל

של הריגתה על אשת רבי חנינא בן תרדיון, משום שלא מיחתה בבעלה שהיה הוגה את השם באותיותיו (מס' עבודה זרה יז: - יח. ¹), למדים שבשעת הצורך, יש דברים שצריכים ומחוייבים להיאמר, גם מאשה לבעלה, גם אם הוא רבי חנינא בן תרדיון. שכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, נענש עליו בעונש איום ונורא כנאמר שם בגמרא, ה' יצילינו.

¹ וז"ל הגמ': רבי חנינא בן תרדיון גזרו עליו לשריפה, ועל אשתו להריגה, ועל בתו לישוב בקובה של זונות. עליו לשריפה, **שהיה הוגה את השם באותיותיו**. שואלת הגמ' - והיכי עביד הכי? [ואיך הוא עשה כך] והתנן, אלו שאין להם חלק לעולם הבא כו' **ההוגה את השם באותיותיו!** מתרצת הגמ' - : להתלמד עבד, כדתניא לא תלמד לעשות - אבל אתה למד להבין ולהורות, אלא מאי טעמא אענש? [אם להתלמד מותר, אז מה הטעם שנענש?] משום **הוגה את השם בפרהסיא דהוי** (פרש"י, ומיהו הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה ואפילו להתלמד יש לחוש לכבוד הרב וקרא דלא תלמד לעשות במילי אחרניתא תוקמה) **ועל אשתו להריגה, דלא מיחה ביה. מכאן אמרו: כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה - נענש עליו**. ועל בתו לישוב בקובה של זונות, דאמר ר' יוחנן: פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי רומי, אמרו: כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו, מיד דקדקה בפסיעותיה (פרש"י לפסוע פסיעות נאות).

עִתָּה י"א:

רבקה: מה את אומרת על הדחיה העקרונית לזה משום שעצם המטפחת עושה אסוציאציות לא רצויות, כמו שזה מזכיר מוסלמיות ונזירות ואפריקניות.

שרה: למען האמת, גם אני כשחבשתי פאה והייתי נתקלת במראה אשה במטפחת, ראיתי בזה משהו מיושן וזר, אך מתוך התבוננות מחודשת על נושאי הצניעות בעולם בכלל, ועל נושא כיסוי הראש בפרט, במהלך ההיסטוריה העולמית, הגעתי למסקנה שיש להפוך את ההסתכלות ב-180% מעלות, שהרי מהפסוק "מלא כל הארץ כבודו", שהצניעות שייכת בכל העולם, ובגלל שעם ישראל הינו העם המובחר שקיבל את התורה, אז עיני כל הגויים, בכל הדורות, נשואות אליו. בהפטרה של פרשת כי תבוא (ישעיהו ס, ג) כתוב "והלכו גוים לאורך" ומפרש המצודת דוד: "ממך ילמדו דרכי ה' ואתה תאיר עיניהם". כך גם בענייני צניעות למדים הם ממנו. וכן כל התלבושות הצנועות שהם נוהגים בהם.

עדות לכך מצויה בדברי רש"י (מס' סנהדרין נח: ד"ה משתפרע ראשה) "שהיו רגילות **אף** הנכריות הנשואות שלא לצאת בראש פרוע" [המלה "אף" מרמזת שלמדו הנכריות מנשות ישראל לכסות ראשן], וכן החפץ חיים ב"גדר עולם" כותב כמובא לעיל בשיחה ה' "מה שנשי העם אשר אנחנו יושבים בקרבם **גם** כן נזהרות מזה מצד הצניעות כידוע". מדבריהם ניכר שהם מחשיבים ומשבחים את נשי האומות שהלכו בצניעות. ואם כך, היה ראוי לומר על אפריקנית מוסלמית נזירה: ראו איזה אשה היא, היא נראית כמו יהודיה צנועה! ולתת לה יישר כח!

מיליארדי נשות אפריקה ואסיה ואף בגלילות רוסיה הולכות עד היום הזה עם כיסוי ראש, כך גם המוסלמיות והנזירות, אך לדאבוננו, כיום, שאר חלקי העולם, כגון אמריקה ואירופה, התקלקלו, **ותעשיית הפאות בעיקרה היא למען הגויות האלו, הרוצות ביופי כמה שאפשר עוד ועוד, בלי גבול, ומי יודע מה עוד מחכה לנו בשער, במשך הזמן, ה' יצילנו.** כאשר עוד לפני כ-300 שנה, בספר "אלה המצוות" של מהר"ם חגיז (מצוה רס"ב, עמ' ק"ס), מביא שבספר שנדפס

בצרפת בשנת 1661 נכתב שהמושל שלהם גירש את אשתו שיצאה מגולת שיער.

ישנם פוסקים שאומרים שאסור ללכת בפאה משום "ובחוקותיהם לא תלכו", שהיא נראית בפאה כמו הגויות גלויות השיער, ושצריך להלקות אשה שתלך בפאה, על שעברה על הלאו הנ"ל, ולכאורה יש סתירה, שהרי היו גויות שהלכו בצניעות, כנ"ל? אלא, שהיו גויות שהלכו בצניעות כמו היהודיות, והיו גויות שהלכו בפריצות גלויות שיער, ואת הסוטה גינו "והלכת בדרכי הגויות" הפרוצות גלויות השיער (במדבר רבה ט טז) – אז לפי כל זה יוצא שהאסוציאציה האמיתית צריכה להיות הפוכה, במראה של גויה ההולכת בצניעות, יש להיזכר במקור: באשה היהודיה הצנועה ובמראה יהודיה לא צנועה ח"ו יש להצטער שהיא מזכירה גויה פרוצה. ולפי זה, הטענה שמראה של אשה במטפחת מזכיר מוסלמית או נזירה, איננה נכונה, אלא שייתכן שיש כאלה שהורגלו כך לחשוב, בטעות גדולה ונוראה.

יהיה אפשר לטעון: גם אם כל זה נכון, אי אפשר להתווכח עם רגש כל כך עמוק וקשה יהיה לשנותו, לאלה שהתרגלו כבר לחשוב כך, והם רואים את האשה הצנועה כמוסלמית, כנזירה או כאפריקנית.

שאלתי היא! האם רגש יהודי "נאצל" זה מציק תמיד גם כשהאשה בביתה או רק כשהיא יוצאת לרחוב?

עד כמה שדעתי משגת ומהיכרות עם המציאות היום יומית, לא ניכר שישנה בעיה כאשר רוב הנשים או כולן, בבתיהן הן מכוסות במטפחת ונראות מוסלמיות ונזירות ואפריקניות...

היתכן שר' ניסים קרליץ שליט"א יחשוב על אשתו שנראית כמוסלמית או כנזירה או כאפריקנית? או שהוא יגיד שהיא נראית כאמותינו הקדושות מבריאת העולם – חוה, שרה, רבקה, רחל ולאה, וכל צאצאיהן הקדושות והטהורות בכל הדורות?!?

בגמרא (עירובין ק:) כתוב עשר הקללות שבהן נתקללה חוה אמנו משום שאכלה מעץ הדעת, ועל אחת מהעשר "עטופה כאבל" מפרש רש"י –

"בושה לצאת בראשה פרוע" – חוה שלא הלכה בשערה משום שבושה בו, היתכן שהלכה בפאה שתיתראה בו כבשערה? וזאת כאשר בעלון של "פסק כל גדולי ישראל" כתוב "שהפאות גורמות במירשין להתפרקות הבושה..."

שמעתי שפעם, ר' אלחנן ספקטור זצ"ל נסע ברכבת, וכמה משכילים שהיו באותה רכבת נגשו אליו בהתרגשות, שהיה ידוע בכח ההיתרא שלו, ולמראהו התורני, השחור והאדוק, התאכזבו קשות, ואמרו לו, "חשבנו שאתה מתקדם, שאתה משלנו?! ענה להם, "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו", **אתם המיושנים** מתחילה, עובדי העבודה הזרה, ועכשיו, **אני הוא זה המתקדם**, העובד את ה'.

סיפור זה היה עבורי כמשל למה שקורה עם המטפחת. ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, קרבני ה' וזכיתי בחסדו בזכות עצומה, ממש כשם שזוכים זכיה גדולה במפעל הפיס, לגלות את האמת, את ההלכה, מהו כיסוי ראש אמיתי? מהו הכיסוי שהיה בכל הדורות מהאשה הראשונה - חוה דרך כל אמותינו הקדושות, ושמחוייבים מדאורייתא להמשיך בדרכן עד גאולתינו בקרוב ולקבל כך פני משיח צדקנו! והתורה היא נצחית ולא תהא מוחלפת בשום זמן! ואפילו הגויות למדו את כיסוי הראש מאתנו מהעם הנבחר! ישראל קדושים!

ולפי הדברים האלה שיניתי אף אני את כיוון מחשבתי, ובהתאם לזה את הרגשתי ביחס למטפחת: אין אני **מיושנת**, לא מוסלמית ולא נזירה ולא אפריקנית. המטפחת נוסכת בי גאווה יהודית של בת מלך עם כתר מלכות על הראש, וככזו, אני **נאורה**, **משכילה** אמיתית ולא משכילה כהמשכילים ששאלו לרבי אלחנן, והנני **המתקדמת**. כפי שהוא ענה להם.

באופן דומה ה"פרי מגדים" בספרו "אם לבינה" מגדיר את הנשים שהחליפו ממטפחת לפאה "..."**שלא עשו בהשכל**... והם החליפו קאפ צייג (כלי הראש) של נשים [דהיינו, כיסוי ראשן] **בפתיות** [פאה נכרית] תחת **השכל והחכמה המדע והתבונה**". מילים נשגבים כאלה "השכל

והחכמה המדע והתבונה" כתב כדי להגדיר את הכיסוי ההגון, את המטפחת ולפאה הוא קורא "פתיית", מי לנו גדול מה"פרי מגדים" – ואני נשמעת לו ומקבלת את **ברכותיו** הנשגבות שמיים, "ולהשומעים תבוא אליהם ועליהם **ברכת טוב, אשרי השומע** – ובזכות נשים צדקניות **תבוא הגאולה** כימי קדם במהרה בימינו אמן" – עכ"ל.

כשם ששום כח בעולם לא יוכל להזיז אותי במשהו מקיום התורה והמצוות, כן אני מרגישה בכל ליבי, נפשי ומאודי. בכל מה שנוגע לנושא כיסוי הראש היהודי האמיתי, כנ"ל.

ואמנם בתהליך החקירה והבירור של סוגיא זו, היצר הרע העלה לי הרבה שאלות וספקות שהדריכו את מנוחתי, אבל זכיתי להתגבר וכל שאיפתי היתה לעשות את רצון ה' באמת, כמו שאנחנו אומרים "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" וכו' וכשהדברים התלבנו והתבהרו במוחי, נכנסה בי שמחה גדולה, אמונה ובטחון, בדרך הנכונה והבטוחה בה בחרתי ללכת במטפחת והודיתי לה'.

על כן, כל אשה שמחפשת את האמת ודואגת לעתידה בשני העולמות, העוה"ז והעוה"ב, ועתיד צאצאיה ודורותיה הבאים אחריה עד עולם, ובשמים יתבעו ממנה את האחריות על כולם: תחשוב **מה יהיה לה לענות על השאלות הגדולות והפשוטות כל כך**, כשישאלו אותה בבית דין של מעלה ביום הדין הגדול והנורא, **למה לא הבנת מה שכל ילדה מבינה?** וכדברי הג"מ רבי גדליה נדל זצ"ל "לדעתי אפילו אילו בעבר לא היה אף פוסק אחד אוסר, כיום בפאות של זמנינו לא היה אף פוסק אחד מתיר, **תשאלו לכל ילדה ברחוב ותאמר לכם אם פאה מותרת או אסורה!**" ולמה לא הבנת מה שכל חילוני מבין, ולהבדיל **אפילו גוי מבין**, שכל הפאות של זמנינו עושות את פעולת הנוי בדיוק כמו שיער ואף עולות ביופיין ומושכות עין הרבה מעבר לזה, ולכן הן מחטיאות יותר משיער כידוע לכל.

והרי כל אשה בעלת שֶׁקֶל יודעת **שלא יהיה לה שם בעולם הבא אחרי 120 שנה, מה לענות כי שם זה עולם האמת**, ואף אחד לא יוכל לעזור לה שם, רק מעשיה בעולם הזה ותו לא!

על כן כל אחת תיקח את עצמה בידיים, ותחקור את כל האמת על נושא הפאה כמו שהרבה נשים עושות, וגם בעלה שילמד את הסוגיא לעומק "האמת כבידה, ונושאייה מועטים" (המאירי, משלי א, ד), אשרי מי שמחפש את האמת, אשריו בעולם הזה ואשריו בעולם הבא, וכאמור לעיל שכיום קל מאד לכל אחד ואחת להגיע בנושא הפאות לחקר האמת ואמת זו היא כבר לא כל כך כבידה...

אפשר לטלפן 02-5825891 ולהשאיר תא קולי ויחזרו אליו, ויסבירו לו בהסברה מלאה ומקיפה מתוך הש"ס והראשונים והפוסקים בעזרת הבורא יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים!!

לנשים בלבד בשעות הבוקר: 02-5810763, 02-6788888

**לשאלות והתייעצות בעניין זה ובאשר ענייני צניעות הלבוש:
052-7652509.**

לעילוי נשמת:

רבי יהושע אשר בן רבי יוסף חנניה עקיבא רבינוביץ זצוק"ל
גלב"ע ביום שלישי כ' באייר תשע"ד

אפרת ענבל בת סימי קינן ע"ה
נפטרה ביום שני י"ט באייר תשע"ד

הר"ר חיים ירחמיאל בן ר' מיכאל סטפנסקי זצוק"ל
גלב"ע אור לי"ג אדר א' התשע"ד

האדמו"ר רבי ישראל בן רבי מסעוד אבוהצירא זצוק"ל
הבבא סאלי זיע"א
ואשתו הרבנית מרת מרים בת עישה אבוהצירא ע"ה

בתוך שאר כל נשמות עם ישראל
ולעילוי נשמת מחברת חוברת זאת.
זכות הרבים תלויה בה ת.נ.צ.ב.ה.

ולאקמא שכינתא מעפרא

MOSHE ARYE FREIND
CHIEF RABBI
OF JERUSALEM
JERUSALEM E. ISRAEL

משה ארי' פריינד
בן הגאון ר' משה' ז"ל אבדוק' הוניאר יצ"ו
רב ואב"ד
לכל מקהלות האשכנזים פניה"ק ירושלים תוכב"א
ור"מ דיישיבת "יטב לב" דסאטמאר

בס"ד יום ג' שנכפל בו כי טוב לסי' ונברכו בדך וגוי'
ז' חשון שנת תשנ"ו לפ"ק פעיה"ק ת"ו

לכבוד הרבנים הגאונים העוסקים לשם שמים להחזיר עטרה
ליושנה כ"א בשמו יבורך שליט"א

הנה קבלתי את מכתבכם בו כת"ר שליט"א פונים בדבר פעולתכם
הטוב, לעורר את לב הציבור עם בני ישראל, להבין חומר הענין
ללכת בפאה נכרית, אחרי שרוב הפוסקים אסרו זאת, ואף אותן
שהתירו סמכו עצמן על השלטי גבורים והפמ"ג, ונתגלגלו זכות
ע"י זכאי לברר וללבן סוגיא זו, שגם השלטי גבורים ודעימיה לא
התירו אלא בחצר, וגם נתגלה כתי"ק מהפמ"ג שחזר בו,
ובמקומות שהקילו בזה, כידוע שבא מחמת הגזירות והגליות
שעברו עליהן, ובחרו הרע במיעוטו, ואחר שנשאר בזה די להם
לומר מוטב שיהיו שוגגין וכו', ועכ"ז הרעישו נגד זה הגאונים
הצדיקים זי"ע ומכ"ש בזמנינו.

וח"ו לומר דמנהג ישראל הוא, אדרבה כל הדורות הוסיפו
חומרות וגדרים וסייגים בענין הצניעות, עד כדי כך שגזרו
לספר את השערות לגמרי, ובמקומותינו לחמו ע"ז במס"נ, ומי
יתן והי' כל עם ה' ככה, ומכ"ש האומר שהמחליפות מפאה
נכרית למטפחת מפסידות הרי הוא מגלה פנים בתורה
שלא כהלכה, ומעכב את הרבים מלעשות מצוה.

והנני בזה לחזק את ידיהן של הני גבורי כח המקדשים שם
שמים ברבים ומחליפות מפאה נכרית לכיסוי ראש כהלכה
בודאי מקרבין בזה את הגאולה דבזכות נשים צדקניות נגאלו
אבותינו והנני לברכם שיזכו להפקד בדבר ישועה ורחמים בבני
חיי ומזוני רויחי ויזכו להעמיד דורות ישרים מבורכים וימלא ה'
כל משאלות לבם לטובה כאו"נ הטוב ונפש המצפה לישועת ה'
ולהרמת קרן ישראל במהרה ובאעה"ח

חתימתו של הרב משה ארי' פריינד

מכתב קודש

ממרן הגאון הגדול
רבי שמואל אויערבאך שליט"א
שכתבו בערב חג השבועות תשס"ד

ב"ה, ירושלים יום שנכפל בו כי טוב אין טוב אלא תורה ערב חג השבועות זמן מתן תורתנו ה' תשס"ד
הן בעניי כבר פירסמתי מכבר בדבר הגדול והנשגב ביסוד קדושת וטהרת ישראל
נועם ורחן הצניעות בבנות ישראל בדבר הפירצה הגדולה בחומת קדושת הצניעות.
וכבר העדתי עדות נאמנה אשר כן היה דעתו ורצונו של אאמו"ר גאון ישראל זללה"ה
אשר נשי ישראל יכסו ראשן במטפחת, וגם ראיתי בעיני עצרו הגדול של אאמו"ר
זללה"ה על הפאה ה"נכרית" שנתפשטה בקרב שלומי אמוני ישראל ד' ירחם.
והן עתה אשר זכינו להתעוררות גדולה בזה, ואשר יש בזה גם גדר למכשול של תקרובת
ע"ז ומיאוס של ע"ז ועובדיהם, וגם תהילה לד' יתברך אשר זה גרם להתעוררות גדולה
לחזור למנהג ישראל מקדמת דנא להחזיר עטרת ראשנו של בית יעקב נשי ישראל,
וחס ושלוש לא לבוא לקרר ולצנן בדבר נשגב הזה באמתלאות שונות.
בנות ישראל חיזקו ואימצו ולא ליבוש מפני המלעיגין המקררים, החזירו
עטרת יופי הצניעות על ראשיכם, ותתברכו בשובע נחת דקדושה מבניכם
ובנותיכם תוך בריות גופא ונועם ד' ותתברכו בזה ובבא בכל מכל כל.
הכותב וחותם ביום ערב זמן מתן תורתנו, לחיווקה וקיומה של התורה והיהדות ודת יהודית והטהרה והצניעות
שמואל באאמו"ר גאון ישראל מוה"ר שלמה זלמן זללה"ה אויערבאך

מכתב עוז

ממרן הגאון הגדול
רבי שמואל אויערבאך שליט"א
שכתבו ביום ו' עש"ק פ"ר ויקהל כ"ג אדר א' תשס"ה

בסייעתא דשמיא ערב שבת קודש לסדר ויקהל משה וכו' ס"ה
אל בני קהילת קודש בעיר עוז לנו "קרית ספר" ד' יכוננה סלה
באתי בזה בדברי חיזוק, באשר שמועה טובה שמענו אשר הרבה אברכים יקרים
שיחיו, לקחו על עצמם לחזק עצמם בדבר נשגב ביסודי היהדות הצניעות
והקדושה ולקחו על עצמם להתחזק ולחזק אחרים כנגד הפרצה הנוראה של
"פאה נכרית", וכבר פרסמתי בעניי דעת אאמו"ר גאון ישראל זללה"ה.
תחזקנה ידיכם וכל הנוזהרים בזה וילבשו על ראשם כמנהג מקדמת דנא ולא פאה נכרית,
שיזכו להרבה ברכה והצלחה בכל ובריות גופא ושובע נחת דקדושה מכל צאצאיהם שיחיו,
שיהיו תלמידי חכמים מובהקים יראי ד' ובזכות זה ישמרנו ד' ית"ש מכל נגע ומחלה
רח"ל, ואך בריאות שלימה ונועם ד' יהא עלינו כל הימים ונזכה ע"י כך לגאולה שלימה.
בכל חותמי ברכה לקיומה וחיזוקה של דת ישראל ויהודית ד' יחזקנו ויאמצנו
שמואל אויערבאך

טי"ז אדר ב' תשס"ה

מכתב קודש

ממרן הגאון הגדול ר' נסים קרליץ שליט"א

באתי בזה לחזק ידי הנשים שהתחזקו
לכסות ראשן בבגד ממש
ולא בכיסוי העשוי משערות.
אחרי שנתעוררו שאפשר להכשל בזה
בכמה איסורים חמורים.
וראויים לברכה,
והלוואי שירבו כמותן בישראל.
נסים קרליץ